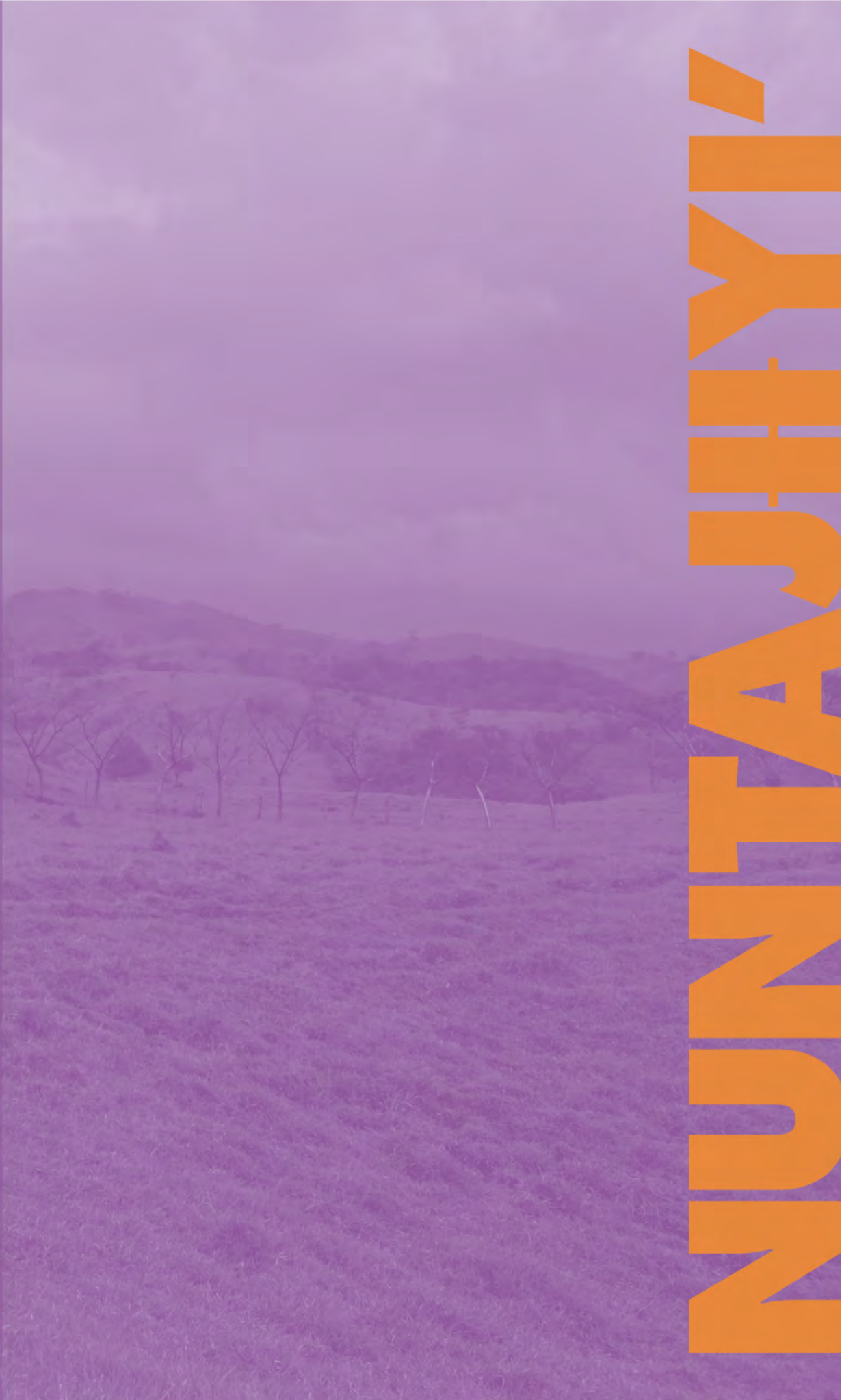

2

KUYUUKI'WIN
IMAYKUYTO'ODAY

WISNAPI'K
AAMTYI KUYUUI'

NUNTAJIIYI'

**Se agradece a la Comisión Nacional de Derechos Humanos
y a la Cuarta Visitadora General,
Mtra. María Eréndira Cruzvillegas Fuentes
por su colaboración para las ilustraciones de la primera página.**

**Nuntajiyki'iwiñyaj i'ixpikyajpa' iku'ityseetyiyaj
mo'am wi'aneyajpa' ini'wii ityyaj, je'eyukmi'
tuumpi'k jaatuñ wadaytyaap je'm jiyki'mo'oyi', je'
je'm mok ijaatuñ Jomxuk. Yi'p kuwiñjoom wi'ap
i'ña'mta' juuty iniwaaga'ane' tuum xutyu'
tyuuki' mo'am je'm chiji', je'eyaj iityki'iwiñyaj je'm
wiñik añmatyijoom iñmatyajpa'ab yi'p wiñik
tigañjuj imaniktam.**

BAJA
CALIFORNIA

SONORA

CHIHUAHUA

COAHUILA

BAJA
CALIFORNIA
SUR

SINALOA

DURANGO

ZACATECAS

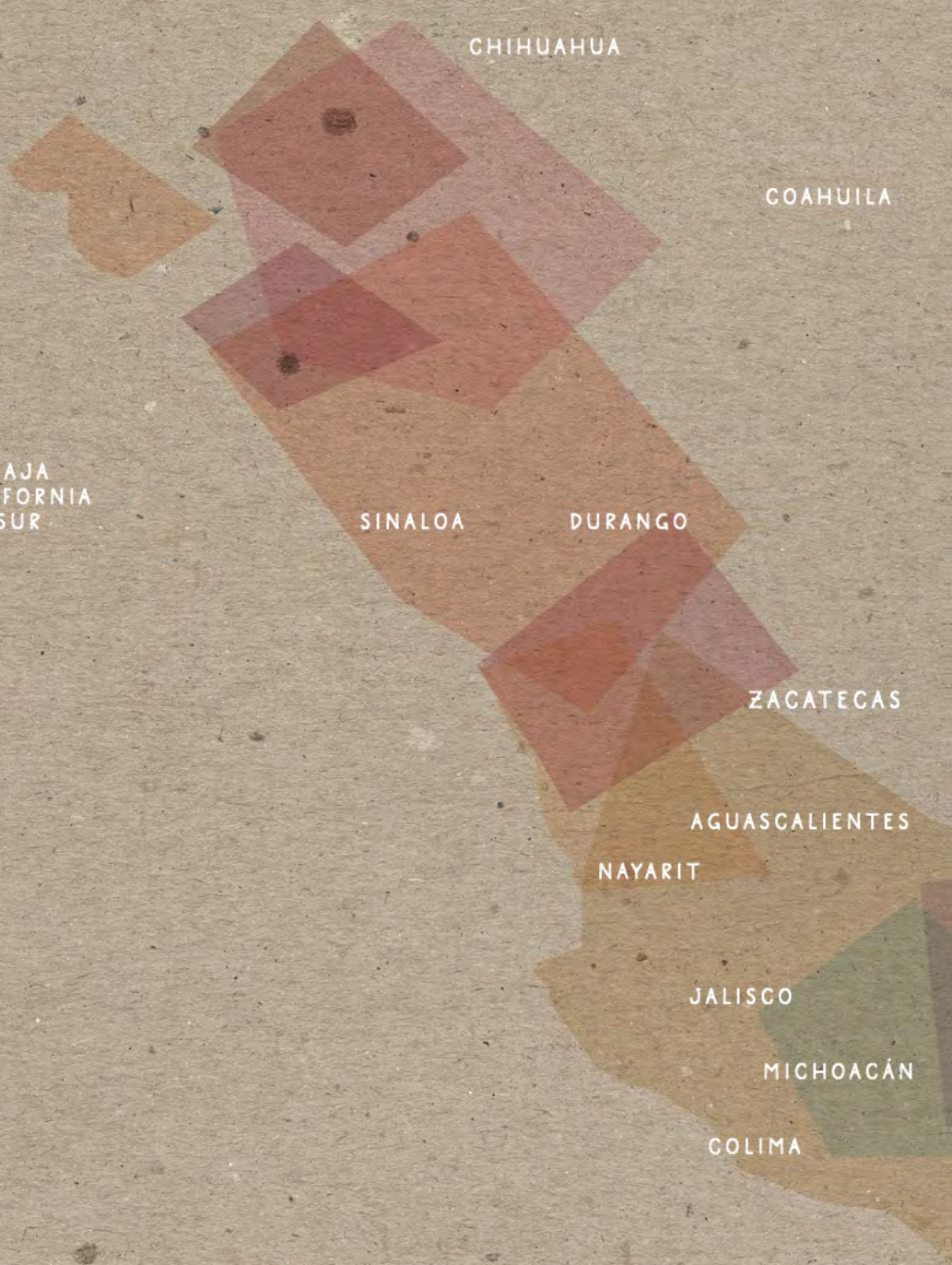
AGUASCALIENTES

NAYARIT

JALISCO

MICHOACÁN

COLIMA

NUEVO LEÓN

TAMAULIPAS

SAN LUIS
POTOSÍ

GUANAJUATO

QUERÉTARO

HIDALGO

ESTADO
DE MÉXICO

TLAXCALA

MORELOS

PUEBLA

VERACRUZ

GUERRERO

OAXACA

YUCATÁN

CAMPECHE

QUINTANA
ROO

TABASCO

CHIAPAS

Otto Granados Roldán
SECRETARIO DE EDUCACIÓN PÚBLICA

Javier Treviño Cantú
SUBSECRETARIO DE EDUCACIÓN BÁSICA

Rosalinda Morales Garza
DIRECTORA GENERAL DE EDUCACIÓN INDÍGENA

Alicia Xochitl Olvera Rosas
DIRECCIÓN DE EDUCACIÓN BÁSICA

Édgar Yesid Sierra Soler
**DIRECCIÓN PARA EL FORTALECIMIENTO Y DESARROLLO
PROFESIONAL DE DOCENTES DE EDUCACIÓN INDÍGENA**

Lucía Tepole Ortega
**DIRECCIÓN PARA EL DESARROLLO Y FORTALECIMIENTO
DE LAS LENGUAS INDÍGENAS**

Erika Pérez Moya
DIRECCIÓN DE APOYOS EDUCATIVOS

COORDINACIÓN GENERAL:
Rosalinda Morales Garza

DIRECCIÓN ACADÉMICA
Alicia Xochitl Olvera Rosas

AUTORÍA:
Gustavo Rodríguez Huerta
Elisa Vivas Zúñiga
Miguel Angel Recillas González
Salomón Hernández Pérez
Cesáreo García Félix
Fermín Chable Árias
María Jesús Morales Hernández
Juan Antonio Sánchez de la Cruz
José Jesús May May
Silverio May May
Margarito de la Cruz Pérez
Bernardo de la Cruz Santos
Gerónimo Rodríguez May
Aureliano de la Cruz Estéban

COORDINACIÓN EDITORIAL:
Erika Pérez Moya
Gabriela Guadalupe Córdova Cortés

CONCEPTO GRÁFICO:
Artes de México y del Mundo S.A de C.V

ILUSTRACIÓN DE LA PRIMERA PÁGINA:
Marco Antonio Velasco Martínez

SERVICIOS EDITORIALES:
Sociedad para el Desarrollo Educativo
Prospectiva S.A de C.V

FORMACIÓN:
Jonathan Iddar Añorve Juárez

ILUSTRACIÓN:
Laura Mancilla (coordinación),
Egnar García, Bernardo Zavaleta,
José de Santiago, Pamela Oampo,
Víctor Hugo Rojas, Edaín Arguijo,
Carlos Álvarez, Le Yad, Paulina Osorio

FOTOGRAFÍA:
Daniel López (portada).
Banco de imágenes Shutterstock.

© Dirección General de Educación Indígena
Avenida Universidad 1200, piso ó,
cuadrante 10, ala sur,
Col. Xoco, C.P. 03330, Benito Juárez,
Ciudad de México.

Primera edición, 2018.
ISBN: 978-607-8456-42-0

Impreso en México.
Distribución gratuita.
Prohibida su venta.

Reservados todos los derechos. Se prohíbe la
reproducción total o parcial de esta obra por
cualquier medio electrónico o mecánico sin
consentimiento previo y por escrito del titular
de los derechos.

NUNTAJH'YI'

KUYUUKF'WIÑ
IMAYKUYTO'ODAY

WISNAP'K
AAMTYHY KUYUUI'

NOMBRE DEL ALUMNO(A)

NOMBRE DE LA ESCUELA

GRADO

GRUPO

POBLACIÓN

ESTADO

NAWIÑKEJTAAJI'

Yi'p maykuyto'oday jiiisnikne' je'm woñtyamki'im mo'am jaytsixtyamki'im, wisna' aamtyiykuyuuji' nuntajiiyipi'k, iga' i'ixpigayyajiñ ini'idyo'oyiyaj mo'am ikuyujkayajiñ, jeempi'gam ijoodo'nayajiñ joom ixpigo'oyi'.

Yi'p tsiixtyam wii iga' ikuyujkayajiñ yi'p maykuyto'oday nuntajiiyi', iga' jeempi'gam jiiyyajpa ityigañjomayaj.

Yi'p maykuyto'oday iwatyaj je'm akkuyujoyki'iwiñyaj i'ixpikyajpa'ab mo'am ijoodoñyaj ijiiyyaj tannuntajiiyi', meex akkuyujoykiiwiñyaj mo'jpa' ipikyaj yi'p maykuyto'oday iga' añkejoyyajpa' mayma'yayaajiiimi', yi'ppi'k aamtyiy kuyuuji' miñpa'ap 2018-2019 mo'am aamtyiy kuyuuji' miño'oyiyajpi'k.

Yi'p maykuyto'odayjoom ityyaj waaty' yooxakuyyaj ju'ustyim je'm wiñtyi' aamtyiykuyuuji', je'etyim ijoomyooxakuyyaj ini'ityyaj, kakneyajpa' ijaayinanigo'oyiyaj, yi'ptam uxañam tañkayaj. Tsaamtyim witamyaj tyityam ini'ity yi'p maykuyto'oday, ju'uts: jaayiyaj, ja'yo'oyiyaj, ma'yo'oyiyaj, mo'am ijiiyki'mpatyim je'm watwado'oyiyaj tanuntajiiyki'iwityam tañwatta'mpa', ju'uts: je'm kukakpiiki', aychoyyaj, animat ixo'oyiyaj, ni'kkuy mo'am wi'kkuyyaj mokmi' nawaatyajtapa'ab i figañuj iñiiyiyaj. Ini'ity tukuten po'a', wisten po'a' ini'ity wiswten joomyooxakuyyaj, je'm tukutenpi'k po'a' ini' ity tuum joomyooxakuy. Yi'impigam yooxakataab yi'p maykuyto'oday.

Meex tsiixtyam, akkuyujoyki'iwiñyaj, kuyujkuy añjago'oyiyaj, jaatuñyaj, wi'ayajpa' iwiitsakyaj yi'p maykuyto'oday siga' nasuuntab. Yi'pyaj weeñiyaj tsaam maadenyaj ijiiixiyaj iga' jaykamayajiiñtyim yi'p maykuyto'odayjoom, jesik piimi' wi'ane'ebam.

YŦ'ŦMPŦ'GAM TAYOOXATA'MPA'

Joomyooxakuy

TAJAYTYA'MPA'
TANNUNTAJŦ'ŦYIIMIŦ'

TANAÑMATYAJPA'
JE'MPI'K IJOODOÑYAJ

TAÑKU'AMTA'MPA'
TO'ODA'YAÑJOOM

TAÑWATTA'MPA' TUUM
JOOMYOOXAKUY

TANAÑKEJPA'
TANYOOXAKUY

TAMA'YO'YTYA'MPA'

TAME'PSKUJAGO'YTYA'MPA'

TAMHCHKUYUJTA'MPA'

TO'ODA'YAKKA'YKUY

NAKUTŦ'ŦTSTAAJI'

TYI'AM TANJODOÑ

TUUM PO'A'

**Tuum Joomyooxakuy
Wisteen Joomyooxakuy**

WISNA' PO'A'

**Tukuteen Joomyooxakuy
Maktasten Joomyooxakuy**

TUKUNA' PO'A'

Mosten Joomyooxakuy

TUUM PO'A'

TUUM JOOMYOOXAKUY

Tañwatta'mpa' tootniiyaj añkejoypa'ap iga' je'pmim tanjoodoñaap juuty ta'ityya'.

Tyii tañkuyujka'aba': Tañwadayta'mpa' tantigañjuj iñiyyi' tuum tootojoom iga' tanakka'mpa' juuty kej iga' jesik jeempi'gam ta'ñixpikpa' juuty tasi'iba'.

Tyi'am tanjoodoñ:

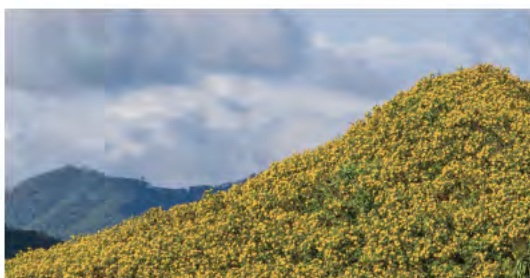
Tantumpiytyam tanjodoñtam iga' tantigañjuj ini'ityyaj iñiyyi'. Jesik tanakni'yaap juuty ta'ity, ta'na'mpakpa' ju'utskoom juuty ta'ityya'.

TAJAYTYA'MPA'

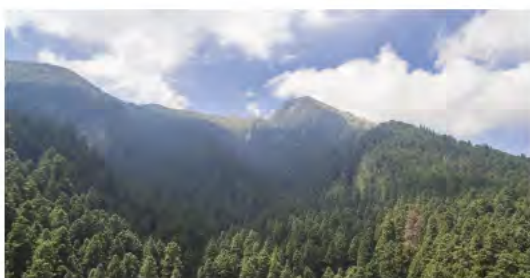
A'ami' yi'p kuwiñyaj mo'am akka'psayyaaji' iññiyi'. Piiki' je'm añ maaty' ityyajwi'ip ikuñaxwiñ.

_____ joom

_____ joom

_____ joom

_____ joom

_____ joom

_____ joom

kotsik kuwo'oday jimñi' noñ pakus tsaapmeeyi'

TANANMATYAJPA' JE'MPI'K IJOODONYAJ

Tanakwa'kpa' tantigañjoom je'm tiganjuj iñiiyijaj.

Watta'ami' tuum xuutyu' añ
tu'umaaji' mo'am kumun
anjatuñwewej ju'utskoom
iñtyigañjuj.

Kumun maytya'ami' yi'p akwa'go'oyijaj mo'am kutsonta'ami'.

- Ju'ptan tiganjuj iñiiyijaj i'ñixpikta'mpa'.

Me'psme'psjaaki' je'm **Tannuntajiiyi' ijayka'mo'oyi'** miñpa'ap
je'm to'oday ma'yo'ykuy

Okmi' piiki' iga' inwatnasa'ypa' je'm tiganjuj iñiiyi' i'ñixpikpa'ap.

Jayputta'aminam tuum akwa'go'oyi' mo'am aıntsoñyaaji' iñtyootojoom.

- Tyii nimto'oba' je'm tiganjuj iñiiyi' i'ñixpikpa'ap.
- Juutypi'k tanakni'iyaneta' juuty ta'itytya'.

Wa'aki' iñtyikki'im iga' miyooxpa'ta'iñ.

Kumun maytya'ami' iñkuyjukuytyikjoom juutypi'k iñku'tsoñ je'm akuago'oyi' mo'am jayputta'ami' tuum mijtootojoom.

Añsayiyukmi' jaypuuti' tuum tootojoom ityumpiy je'm tiganñuj iñiiyiyaj. Jaypuuti'iyim juutypi'k ta'ñixpikpa' juuty kej juuty ta'itytya'.

Maayi' yi'p añmaatyyiyaj mo'am kujitta'atsi' ityumpiy je'm ityyawi'ip iñtyiganñoom

pakus	tsoytyik	kaama'	tsaapmeeyi'
xix ta'añi'	pajkuy	tun	ma'ykuytyik
kuyjukuytyik	añjago'ytyik	no	Kootsik
maastik	ni'ituñ		

Añmatta'ami' tyii nimyajto'oba' je'm tiganjij iñiyi' mo'am jaykamta'ami' tuum mijtootojoom.

Me'psme'psjaaki' **Ju'utskoom juuty kej** miñpa'ap je'm to'oday ma'yo'oykuy
Ne'kska'ama'ayi' yi'p kuwiñyaj iñiyi'.

Kumun maytya'ami' je'm tiganjij iniyiyaj mo'am ki'ipiñta'ami' ju'uts je'm ijaayi'.

Maayi' yi'p figañuj iñiyi' mo'am kujjita'atsi' je'mpi'k dya' wiijayñe'.

TIXKUYJOOM

KAAPÑI'IM

CHIIÑPAK

POJAMU'KJOOM

PEJTAKNAXYUKMi'

KOOPJOOM

ATEBET

MIXINAXYUKMi'

MAKAPAKJOOM

KUNUSNAXYUKMi'

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am anmaati' tyii nimpa'.

A'NAACHI' TYUUMAX

A'naachi' Tyuumax miññe' jooyi' Tiixkuyjoom je' miññe' jimñijoom, jemigam ini'ity ityik. Je'm ityik añaaka'ity tuum pakus. Tsaam ju'umi' juuty je' miñpa' iga' noko'am ity kotsigañuj.

Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez

Esteban García Arias

Añtsooni' yi'p akwa'go'oyiyaj:

- Ju'uts juuty miññe' Tyuumax.

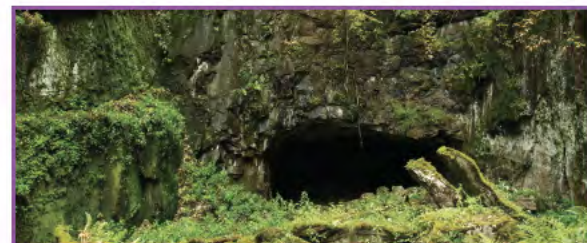
-
- Jeexiyim michpi'k iñtyigaiñjoom ju'uts Tyuumaxpi'k.

-
- Ju'utskoom juuty watneta' iñtyik:

TAJAYTYA'MPA'

A'ami' yi'p kuwiñyaj mo'am jayka'ami' je'm tampa'ap jeem.

TANKU'AMTA'MPA' TO'ODAYAÑJOOM

Tañku'a'mpa' to'odayañjoom je'm figañuj iñiyyi'.

Kumun ku'a'mta'ami' maykuyto'odaytikmi' juutteen totoyaj iñmatyajpa'ap ju'utskoom tantiganñuj. Jayka'ma'ayi' añtsaiyyukmi' je'm maykuy to'oday iñiyyiyaj.

Maytya'ami' yi'p maykuyto'oday iniiyyiyaj mo'am jittkunu'ktam juuty ity ikuwiñ.

ATTEBET IJONYAJ

ANIMAT ITYAJWI'IP JIMÑIJOOM

**JU'PTAM MOOYA' ÑIPYAJTAAP
WHYCHIÑKUYJOOM**

Watta'ami' tuum xutyu' a'ntu'umaaji' mo'am kumun
 maytya'ami' je'm maykuyto'oday impa'ta'mwi'ip. Kumun
 anmatta'ami' tyi'am iñjoodo'nata'.

Me'psme'psjaaki' **Ju'utskoom tanku'ityseetyijoom** miñpa'ap
 je'm to'oday ma'yo'ykuy
 Okmi' maytya'ami' yi'p jiixiyaj mo'am ne'kska'ma'yyaaji' je'm
 kuwiñ iwi'nakutinpa'ap.

Tsaam ity pi'chkuy

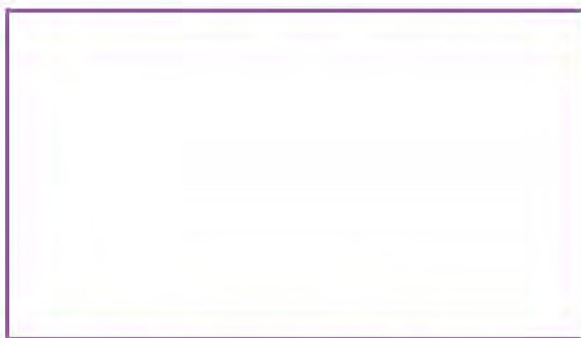
Tsaam ity chiiñu'

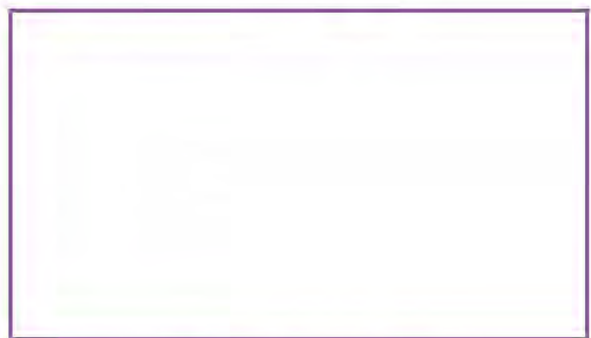
Tsaam ity tsaañ

Tsaam ity xix

Tsaam ity pejtak

Tsaam ity tsa'

Jayka'mta'ami' tuum tootojoom je'm figañjujyaj iñi'yi'
impa'tamwi'ip je'm maykuyto'odayjoom.

Jaypuuti' jaykuy to'odayjoom yi'p figañjuj ni'iyiyaj: Chiiñpakjoom,
Xutyuchiñkuyjoom, Witychiñkuyjoom mo'am anmatta'ami' juutypi'k
añji'ypa' yi'pyaj wisnajayka'mo'oyiyaj.

Maayi' yi'p ni'iyiyaj mo'am akka'ma'ayi' je'm wisna'jayka'mo'oyi
ityogo'yaywi'ip.

CH DY TS TY

___ ___ a'agats

___ ___ aapmeeyi'

___ ___ iñpakutuñ

___ ___ ukkañ

tsaychi ___ ___ aki'im

wi ___ ___ ay koo ___ ___ ik

Jaypu'uti' iñtyootoom tuuñgak tiganñuj iñiiyiyaj ini'nikpa'ap yi'p wisna jaykamo'oyi'.

Kumun mayxeetta'ami' je'm totoyaj impa'tnetamwi'ip mo'am kutsoñta'ami' tuum totojoom yi'p akwago'oyi'.

- Tyii tampa'tpa' tuum tiganñoom.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jixiyaj inma'tpa'ap ju'utskoom Attebet.

Attebet ityyaj nuntapixiñtyam. Si'ip mijpiga'm tiganñuj. Noko' je'm tiganñuj ity tukuteen ni'ituñ; yoocha' ity ikuñaxwiñ, eexpak ity añjaamki'imi', chiiñpakni' ity ikusiñwiñ. Ity tikyaj watneyajta'w'ipi'gam nokom pakusjoom. Je'm pixiñtyam yooxayajpa' kamjoom. Tuuñgak iktsamyajpa' xix ta'añijoom. Pekam nikpa'ididik ni'ipikiyaj muutki'im.

Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez

Esteban García Arias.

Maytya'ami' yi'p jiiixiyaj mo'am akka'psa'ayi' tyi'am ityogo'ya'y iga' jesik inmatpam ju'utskoom Attebet.

Noko' je'm tiganjaj ity tukuten

Je'm ni'ituñyaj iniiyiyaj;

Ity tikyaj nokom

Je'm pixiñtyam yooxayajpa'

Tuuñgak iktsamyajpa' xix

Pekam nikpa'idyik ni'ipikiyaj

Waati' tuum kuwiñ juuty iniñkejpa' tyii ity iñtyiganjoom mo'am piiki' iga' iniñ mada'ypa' je'm inikuyujkuynatiwi'.

Maytya'ami' je'm tiganjaj iniiyiyaj mo'am kumun anmatta'ami' yi'p akwago'oyiyaj.

- Ju'ptam je'm niyiyaj jexyajtyim.
- Ju'ptam je'm niyiyaj ku'kakne'.

Amakpu'ta'ami'tyim ju'tspiy kukakne' je'm tiganjajniyi' jaykamnetawi'ip tuuñgak añaatyimi'.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

MATYIX XIWAN

İnmatyajpa' tsampiixiñtyam iga' pekam Xutyu' Chinkuyjoom tuum xutyu' tsiixi' ininay ityooto' ixakki' kuki'im. Jesik mijaa moj iniñmat animatyaj, jonyaj, ku'yañjujyaj. Mojtyim tso'yiyoyi'. Mojtyim inijiy majiywiñ, tuj i'oomi', saawa' i'oomi', chanijyaj mo'am je'm tanjaatuñ itywi'ip siñyukmi'.

Nu'k tuum jaama' tuum paanij, moj iñi'may iga' dya' wii tyii si'p iwat. Tsookayaj mojtyim ikujiyyaj. Okmi' ityu'myaj añmaaty' iga' tsikpoytyaap Matyix Xiwan. Tuum jaama' ikket ityumpiy i'animat ini'itywi'ipi'guidyik kotsigañjoom, nas kukmi' Attebet tuum tsu'u' jesik agui' pñimi' tujsaawa'. Nigunsi'p iityi' miixi' kotsikañjoom. Pekam jaama' ikutsat tuum tooto', je' ijay, nimpa' iga' seetto'obam eeybi'gtyim yi'p Attebet.

"Nuntajiyi'. Lengua Popoluca. Veracruz. Segundo Grado."
To'oday ma'yo'ykuy. 152-153. 2017. (Versión corregida por Emmanuel Rodríguez Ramirez y Esteban García Arias, 2018)

Maayi' yi'p jixiyaj mo'am akkama'ayi': **1** jempi'k mojnaaxi' je'm Matyix
Xiwān aṅmaatyijoom, **2** je'mpi'k okmipi'k nas, **3** juutypi'k kuyaj je'm aṅ
maatyi'.

Tuum jaama' ket kotsiiganjoom mo'am ininas ityumpiy
i'animat kukattebet.

Xutyu' Chiinkuyjoom nay tuum tsixi' iṅu'usnewi'ip ityooto'
ixakkikuki'im

TAJAYTYA'MPA'

Matyix Xiwan dya' iwii jayka'm ijixiyaj. Si'ip mich yooxpa'ati' iga' inikkutsaga'yaypa' je'm inmaatyi' ijaykamwi'ip.

Asetto'obamchiinkuyjoom

Agui' anjiispa' ańkootsi'k.

Mankutsadaytya'mpa'yi'ptooto'.

Akutyi'ńawuma'ńityyi'pmiixi'kotsikjoom.

Attebet agui' wiikotsigańuj.

Jaykama'ayi' iniiyi' je'm piixiń jiykimtapa'ap je'm jaayi' ma'kpi'k immay.

Maayi' yi'p anmaatyi'aj mo'am me'psme'psjaaki'
Ju'utskoom je'm tiganjuj. Okmi' kumun pikta'ami' iga' iñ
wiita'tsta'mpa'.

ity Tyukkañ. Witychiñkuyjoom nokom

jooyiyaj nuntapixiñtyam. Kaapñi'im nikpa'

poypa' kukmi'tiganjuj. Je'm ni'ttuñ Joskini'

agui' idyidyik suutyi'. Pekam Attebet

ity poopsoj. Popsojnas agui'

Jayka'ami' yi'p jiityi' yukmi' je'm anmaatyi' jesik iñwiitsakum.

TAJAYTYA'MPA'

JESIK TA'AKKA'MTAAP

Lunxaj ini'ity tuum ixutyu' maanik. Wistikmi' nikpa' ikka'ma'y iñi'yi' jayka'moytikmi'. Ijii'sayñe'um juutyp'i'k ikñi'yaap. Je'm imaanik iñi'yi' ini'nikpa' ijatuñni'yi', ini'nikpatyim i'aapni'yi'. Je'm ixuutyu' maanik iñi'yi'aap Mooya' Tyoch Lamun.

Iwat: Emmanuel Rodríguez Ramírez

Jaykama'ayi' je'm wooñi' iñi'yi'.

iñi'yi'

ijatuñni'yi'

i'aapni'yi'

Jayka'amit'iyim michpi'k iñi'yi'

iñi'yi'

ijatuñni'yi'

iñaapni'yi'

Jaykama'ayi' tuum figañuj iñi'yi' ini'nikpa'ap tuum pixiñni'yi'.

ni'yi'

jatuñni'yi'

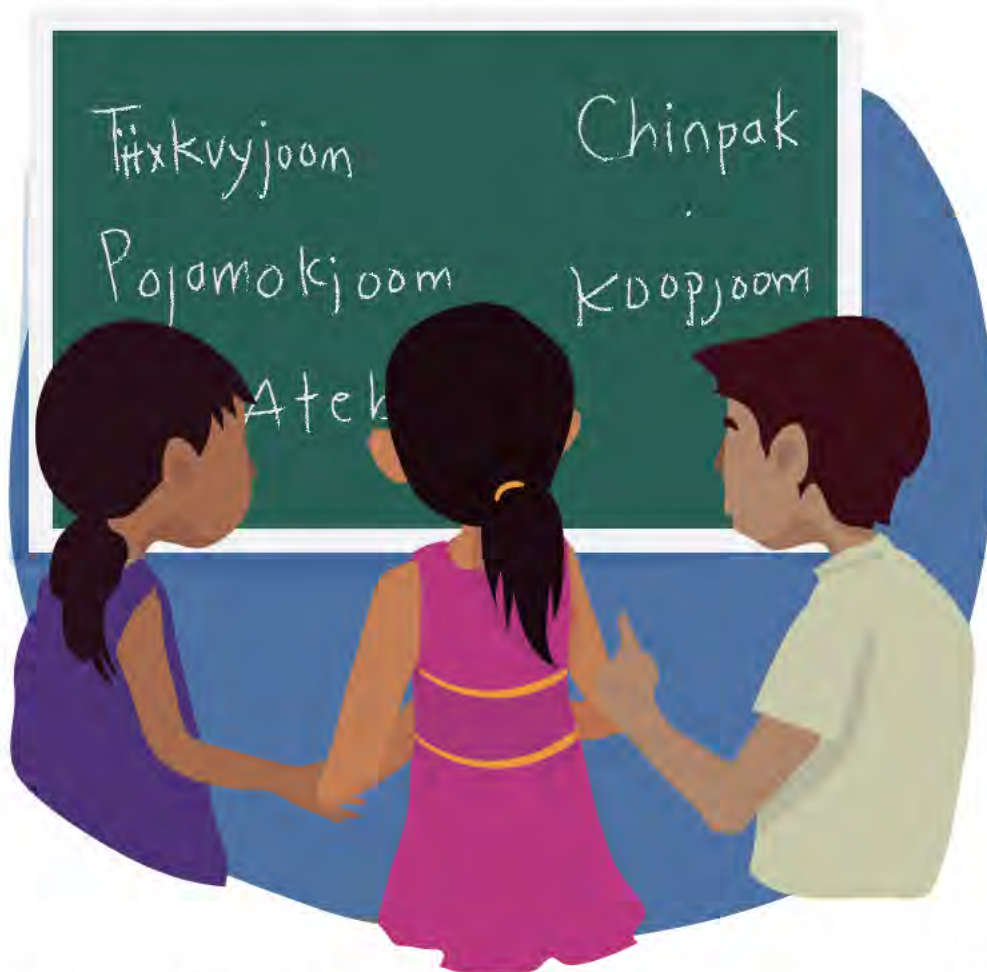
aapni'yi'

TAÑWATTA'MPA' TUUM JOOMYOOXAKUY

Tañwatpam tantootniiyijaj añkejoyyajpa'ap.

A'ami' yi'p kuwiñyaj mo'am ki'ipiini' juutteen tootniiyi' ankejoyyajpa'ap.

Ku'a'ami' internet tuuñgak tootniiyi' añkejoyyajpa'ap.

Kumun añsonta'ami' yi'p akwago'oyiyaj.

- Tyityam ini'ity tuum tootniiyijaj añkejoypa'ap.

-
- Tyii meskuy tuum tootniiyi' añkejoypa'ap.
-

Kumun aktu'mtam jixi' iga' juutypi'k iñwatta'mpa' je'm tootniyi' añkejoypa'ap. Jaykamta'ami' iñtyotojoom ityumpiy je'm tiganjuniyi' impa'ta'mwi'ip iga' mikwa'goytya' mo'am inku'a'mta' tootojoom. Akka'mta'amityim ju'ptam tiganjuij iñi'yi' mityi'ksta'mpa' iga' inwatta'mpa' je'm tootniyi' añkejoypa'ap.

Kumun añmatta'ami' tyii pikpa' iga' inwatta'mpa' je'm tootniyi' añkejoypa'ap. Jayputta'ami' tuum tootojoom je'm tiganjuij iñi'yi'. Jaykama'ayityim je'm jixi' iñmatpa'ap ju'utskoom je'm tiganjuij.

Me'psme'psjaaki' **Koobakpo'amiichkuy** miñpa'ap je'm me'psjakpa'api'k tooto'

Miichkata'ami' iñkuyujkutyikjoom.

Maayi' yi'p jixiyaj iga' iñwatpa' iñtyotniyi' añkejoypa'ap.

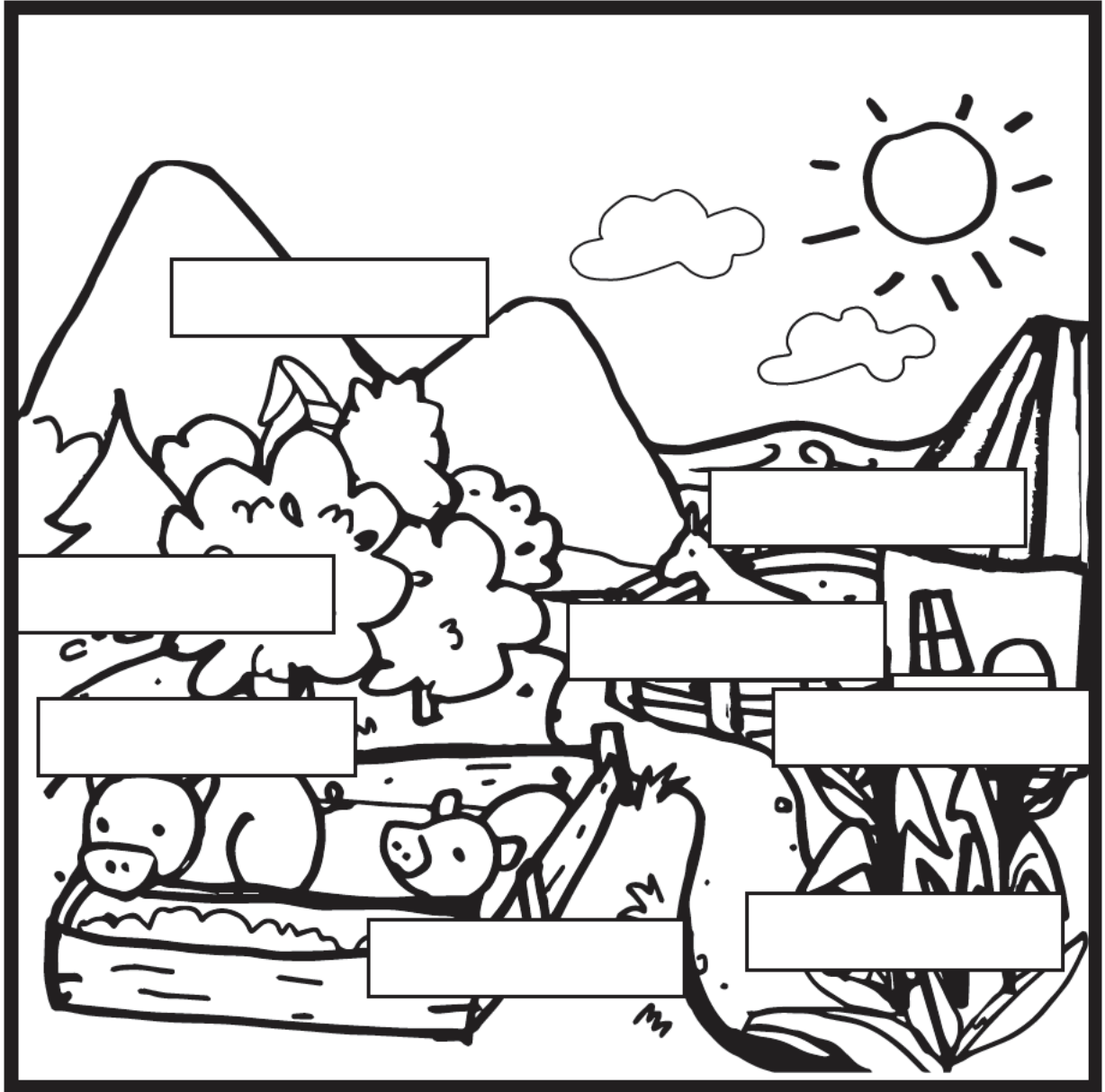
- Jayka'ami' je'm tiganjuij niyi' tyiiyukmim iñjits iga' iñwatpa'.
- Waada'ayi' tuum ikuwiñ.

A'makpuuti' yi'p watñaxyaj iga' michi'iñ tuum jixi' iga' juutypi'k iñwatpa' iñyooxakuy.

Me'psme'psjaaki' **Je'm tootniyi'** ańkejoypa'ap mińpa'ap
je'm to'oday ma'yo'ykuy mo'am ne'kska'mayyaaji' juuty
nikyajpa'.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am añmaati' tyii nimpa'

MAZUNIAPAN CHICO.

Mazuniapan Chico, akni'iyataa jeempi'k iga' miñyaj juutteen pixiñtyam Mazuniapan, itywi'ip San Andres. Je'm pixiñtyam oy ixaaja' a'myaj je'm nas, i'ixyaj iga' na'ps pakusañjoom, na'ps momtsay apidyañjoom, dya' wiikoom, je'eyukmi' ku'se'edayyaj.

Jesik dyanam nu'kneyaj je'm pixityam, yi'impik' chiñkuypixiñtyam ijiisyajtyim, iga' iwatyajpa' tuum figañuj jemik. l'amyaj iga' dya' wiikom, dya'ii nikto'oba' figuiiyi' je'm jimñijoom.

Jesik i'ixyaj iga' oyyajum je'm pixiñtyam miñyajwi'ip Mazuniapanpi'k, nimyajpa'ap iga' "oyum ikujeeyxeetyaj", jesigam ixkuy antojyaj usan je'm chiñkuypixiñtyam, nimyaj: aa, siga' dya' tantiguiykata'mpa' tuuñ gak miñpa' takooñwi'y.

Jesawum iga' akni'iyataa yi'p figañuj.

Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez

Esteban García Arias

Jayka'ami' tuum jixi' juuty ininmatpa' ju'utskoom iñtyigañuj.

Akwa'aki' iñtyigañjoom tyi'iga' jeex iñiyyi' iñtyigañuj mo'am kuum anmatta'ami'.

TAJAYTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayiyaj mo'am jayka'ami' tyii ity jeem.

Kotsikjoom
Kotsikjoom
agui' ity kaan.

Ni'itunjoom

Kaamjoom

Pakusjoom

Xixtya'añijoom

Mu'ganjoom

Piiki' je'm tannuntajiiyi' ijayka'mo'oyi' iga' iinwatnasta'mpa' yi'p
aammaatyiyaj. Maytya'ami' ju'tsan jayka'mo'oyi' ini'ity mo'am ki'ipiini'
juutypi'k ta'tsneyaj je'm aammaatyiyaj.

Chiiñpakkuyjoom ity Xiwan ityik

Attebet ity tuum ni'ituñ

Jimñijoom ity tuum ta'ksi'

Ku'yañjoom itypa' jon.

Pakusjoom agui' wanpa' nak.

TAME'PSKUJAGO'YTYA'MPA'

Me'pme'psjaaki' **Tyii tamatpa' tantigañjoom** miñpa'ap je'm maykuyto'odayjoom.

Ne'kska'ma'ayi' je'm añmaatyi' ipa'tpa'ap.

Yi'p tiixkuy tsiixi' si'p imats piyu'.

Yi'p uutsu' si'iba' ku'yañjoom

Yi'p uxpiñ pu'npa' pi'injoom.

Tuum ti'ipi' ity tsaapmeeyijoom.

TANAÑKEJPA' TANYOOXAKUY

Jayka'ami' tuum xutyu' jixi' iñmatpa'ap ju'utskoom iñtyigañjuj mo'am wadayta'ami' tuum ikuwiñ.

Tanakka'mpa' je'm tootniyi' ańkejoypa'ap tantigańjoom.

Kumun jiista'ami' juuty inikka'mta'mpa' je'm tootniyyaj
ańkejoyyajpa'ap.

Jiitkunuga'ayi' je'm kuwiń ińmaatyi'.

Tuum tootniyi' ańkejoyyapa'ap ity
fikta'ańiyukmi'

Tuum tootniyi' ańkejoyyapa'ap
tsennetaa komyukmi'

Tuum tootniyi' ankejoypa'ap
ne'ksnetaa fińkuyyukmi'

Akka'mta'amim je'm tootniiyaj ańkejoyypa'ap. Jiista'amityim iga' jesik mixi'iba' ańki'im:

- Odoymičhi'.
- Numsi'i.
- Matuńo'oyi'.
- Kupiiki' je'm ankimayo'oyi' michi'ipa'ap i'ńakkuyujoyki'iwĩ.

A'ami' yi'p kuwińyaj mo'am kujitta'atsi' tyi'am dya' wi'aap tanwat jesik tasi'iba' ańki'im.

Nakuti'itstaaji'

Ma'ayi' yi'p akwago'oyiyaj mo'am woyokujitseefti' je'm ikutsooni'. Ju'ptam tootniyi' ankejoypa'ap ityogo'yay in̄tyigañuj.

Tyii in̄iiyiyaj yi'p tannuntajiiyi' ijayka'mo'oyi': ch, dy, ty, dy.

- a) Jayka'mo'oyi'
- b) Wisnajayka'mo'oyi'.
- c) Jaayi'

Tyii meskuy tuum totni'yi' ankejoypa'ap.

- a) Iga' tanakka'ypa'.
- b) Iga' tañkeja'jpa' juuty tasi'iba'.
- c) Iga' tankiñpa'.

WĪSTEN JOOMYOOXAKUY

Tañwatta'mpa' tuum niyyi'añtsaayi' je'm wi'kkuyyaj mo'am ni'kuyyaj iñiiyyaj mokmi' watneyaj.

Tyii tañkuyujka'aba': tanwatpa' niyyi' añtsaayi' juuty tanjayka'mpa' wi'kkuy mo'am ni'kkuy mokmi' watneyaj iga' i'ixpikyajiñ.

Tanjoodoñam iga' mokmi' wi'aap tañwatta'm tyityinkej wi'kkuyyaj. Iga' yi'pyaj wi'kkuyyaj ma'yyajtaap ma'ykuywi'kkuytikmi', mo'am añkejjajtaab wi'kuyniyyi' añkejkuyjoom.

Anmatta'ami': l'ñixñe' tuum niyyi'añtsaayi' wi'kuypi'k ma'yyajtapa'ab mo'am watneyaj mokmi'.

Tyi'iga' tsaam maaden je'm mok nuntajiiyki'wiñañjoom. A'makpuuti'

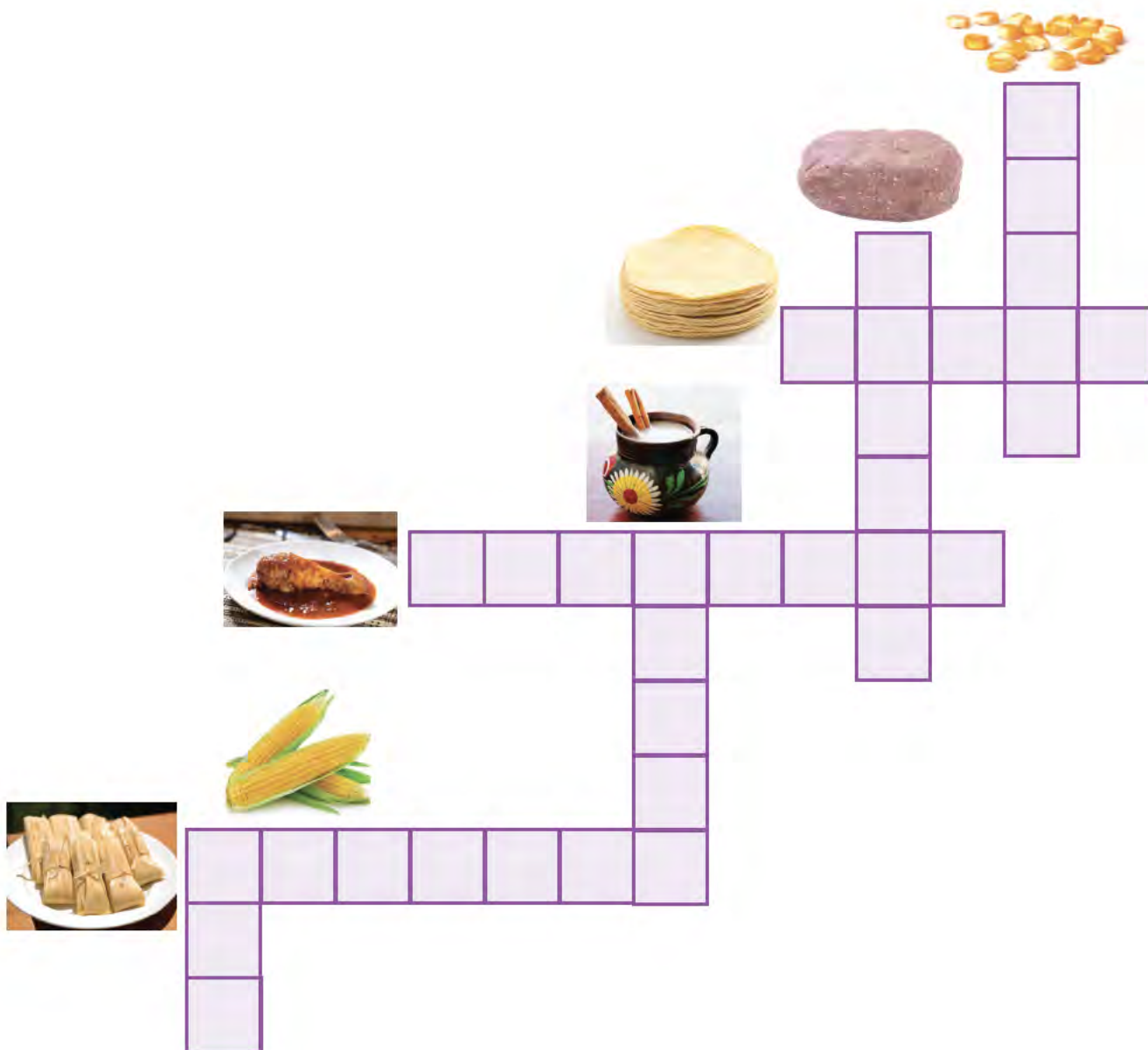
yi'pyaj watñas mo'am anmatta'ami' tyi'apa'apyaj.

TAMHCHKUYUJTA'MPA' Mokmi'

Waati' je'm kunusjaayjoom je`m wi'kkuy iñiiyijaj watneyaj mokmi'.

Je'm mok je'am tammaaden wi'kuytyam mo'am jemum putpa' wi'kkuyyaj ju'uts: aañpakxiyaj, mu'uchiyaj, ja'apju'utyiyaj, waayi', uunu', tuuñgakyaj.

Maayi' je'm jaayi' itypi'k naxwiñ mo'am ku'a'mta'mi' juuty wattaap, juutypi'k wattaap mo'am i'iwatpa'.

KUYPAASUÑ JU'UTYI'

Ta'ichtyam tanuntajiiyki'i'wiñtyam tanwi'kku watta'mpatyim je'm kuypaasuñ. Je'm kuypaasuñ ni'isostaab mo'am ju'ttaab.

Yi'p kuypaasuñ ju'utyi', wattaab tikki'im, mo iwatpa' ta'naapayaj meex ityam ikusu'ni'yk ... iwi'kkuy wat.

Si'ip mananmadaytya'mpa' juutypi'k wattaab je'm kuypaasuñ ju'utyi'.

Tampikpa' tukuteen kuypaasuñ, tumtum je'm kuypaasuñyaj maktasten po'ansajtaab.

Okmi' iga po'ansajneyajpam je'm kuypaasuñyaj, pijaytyabam iñi' juuty akyumtaab mo'am kuko'maytyaab kaana ju'tsantyi' wi'am ichi'y mo'am je'yaytyaptyim iku'ypuk iga wii tsabatsane'iñ ichi'y.

Iganam yumpa' je'm kuypaasunyaj, ja'baytyabam ichiipiñ, ixebuyiñ mo'am i'aaxux. Yi'p wi'kkuychoyyaj wii a'na'mayñe'eba', odooy annaxiñ, dyatyim ityogo'yayiñ.

Jesik iga kinne'ebam je'm kuypaasunyaj, kuko'maytyabam je'm wi'kkuychoy ja'api'.

Meex kuko'maytyabam je'm kiiñi'ayyaj mo'am aykuuyu', yi'ptam iniyumpam ininik iganam jespuy je'yaytyabam tuum wooyi' ja'api', ju'tsantyi' iwii akti'itsaab, odoy chuxñi' pudyiñ, dyatyim piimi' ti'itsane'iñ. Jesik kuko'maytyabam ija'apje'eyi' wii akyumtabam mo'am jukuntaab iga´ odoychañ jipxiñ. Tuñkiytyi' iga wii yumne'ebam akkettabam. Jesik wi'abam tanjeps iga tawi'kta'mpam.

Iwat: **Maurilia García Reyes**

Añmatta'ami':

Je'm wi'kkuy mokmi' watneyajtaap wii' mo'am tayooxpa'tpa' iga' tanwi'idyaiñ tammijtaay.

Tuuñgakyaj ku'utyiyaj iwiiinakutiñpa' iga mokmi namotne'eba'.

Tame'pskujago'ytya'mpa'

Ku'a'ami' je'm me'pskujakuyjoom () () juuty nimpa' **Juutypi'k wa'ttaap**, me'psjaaki' mo'am yooxaka'i', jesik iñikkupakum wi'abam iniñ kej.

Añwi'kkuyyaj añkusu'niyyajpa'ab

Iñtyumpiytyam watta'ami' tuum ñiyi'añtsaayi' jaykunu'kuyyukmi' je'm wi'kuyyaj i'ñixpiktampa'ab mo'am mokmi' watneyajtaa', okmi' iñjaayka'mta'mpa tuum mijtootojoom iga' wi'a'iñ iñmaaytya' tuuñgak jaama' mo'am inwatpa' tuuñgak yooxakuy.

Jesik watne'um je`m ñiyi'añtsaayi', watputta'ami' iñjaykuyto'odayjoom je'm iñjaytyamwi'ib jaykunu'kkuyyukmi' mo'am kupiñta'ami' ju'ptampi'k inkusu'niytya'mpa inikka'mta' tuum wi'kkuyñiyi' ankejkyujoom.

Yooxakuy akka'ykuy: Jayputa'ami' tuum tootojoom je'm wi'kkuyyay iñiiyiyaj iñjaytyamwi'ib jaykunu'kkuyyukmi' mo'am tyii iñwi'anjaam iga kejiñtyim je'm niyyi'añtsaayi'joom wi'kuypi'k . Akka'ayi' i'ñakka'ykuyjoom iga okmi' impikpanam

TAÑKU'AMTA'MPA' TO'ODAYANJOOM

Ku'a'ami' maykuyto'odaytikmi' je'm maykuyto'oday. "IXT'EI O T'EI DETHA XAPOTHHI" Maayi' je'm jaayi' a'ñootymi' mo'am a'makpuuti' je'm ikuwiñyaj inkejyajpa'ab jutypik tanwatpa' uunu'.

Ku'a'ami' tuuᅅgak maykuyto'oday juuty ityyaj je'm wi'kkuyyaj watneyaj mokmi'.

A'makpu'tta'ami' ju'uts iwiᅅpak, tyii nimpa' iᅅi'yi' antsaayi'mo'am tyii nimpa' ijaayi'.

Ku'amta'mi' juuty Tame'pskujago'ytya'mpa'**Tyii ini'ity maykuyto'oday** mo'am watta'ami' tuum maykuyto'oday, ju'uts i'ᅅa'makpu'tta' mo'am iᅅjajpa' tuᅅgak wi'kkuy michpik iᅅjoodoᅅ.

Siga' i'ᅅixpikpa tuum ma'ykuywi'kkuytikmi', wa'aki' iga' mi'ankejaytya'iᅅ je'm wi'kkuy ni'yi' aᅅkejuy ima'yajpa'ab, siga' watneyaj mokmi'

TANKU'AMTA'MPA' TO'ODAYAÑJOOM

Iñyooxakuy akka'ykuyjoom ku'a'mtam je'm niyyi'añtsaayi' wi'kkuypi'kyaj iñjaytyamwi'ib, ki'ipiñta'ami', siga' jaytyogoyñe' wiitsakta'ami' mo'am watta'ami' tuum joom niyyi'añtsaayi'.

Ku'a'mta'ami' je'm niyyi'añtsaayi' wi'kuyyajpi'k ma'ykuywi'kkuytikmipi'kyaj, nu'ksta'ami' u jayputta'ami' mo'am maytya'ami' inkuyujkuytyikjoom.

TAJAYTYA'MPA'

Maytya'ami' je'm wi'kkuy iñiiyijaj watneyajtaa mokmi', siga' ityyaj jeexpi'ktyim ju'uts juuty iñjayputta' je'm niiyi'añtsaayi', mo'am jaykunu'uki' je'm togoyyajpaap.

Wi'kkuy niiyi'añtsaayi'

a'añañpakxi'

aañmu'uchi'

aañkusupan

uunu'

waayi'

aañwaayi'

aañi'

kuypasu'ñankiiñi'ju'utyi'

sikmapxi'ju'utyi'

Tunkiityi' iga' immaytya'mum je'm wi'kuy iñiyi'añtsaayi', nañmaat'i' tuum inkuyujkuyñat'iwi' siga' i'ñixpikta'mpa jutytyam ma'ytyaap wi'kkuyyaj.

Añtsoon'i' je'm akwago'oyiyaj:

Juuty i'ñixpikta'mpa' iga' ma'ytyap wi'kkuy.

Tyii iwi'kkuyyaj ma'yyajtaab watneyajtawi'ib mokmi'. Ity juuty ma'yajtaab wi'kkuyyaj iñtyigañjoom.

Wa'ga'ayi' i'ñakkuyujoyki'iwiñ iyooxpa'do'oyi' iga' iñwatpa' tuuñgakyaj akwa'go'oyiyaj.

Je'm niyyi'añtsaayi' ni'maytyaab wi'kkuyniyyi' añkejo'oyi'.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am añaati' tyii nimpa'

OY ANJO'OYA'Y A'NAAPCHOMO'

Tuum jaama' oy ańjo'oya'y a'naapchomo' jesik anu'k a'ńix iga' si'p imo'os ikxi' ini'idyidyik wisten su'uń, tsaam witykuteeńpa' iga' ikutyijpa' ijukti', a'nakkuak tyi'iga tsaam ańtiguitye', je' ani'ma'y, ińwewe' ime'tsne' yooxpado'oyi', nikyajpa' pixińtyam ikoońwiyyaj ki', je'eyukmi' si'p ansos ikxi' iga' putpa' piichi' mo'am mo'oxi' iga' anja'ppa' iwi'a'ĩn anto'p ja'api' iga' ańwatpa' aańi', uunu' mo'am ju'utyi' iga' anju'tpa' piyu'. Jesik kińyajum je'm mo'oxi' mo'am piichi', a'naapchomo' ikuti'iba'y je'm piichi', i je'm mo'oxi' ichak iga' kupagaga'ĩn jesigam wi'abam ija'p.

Ikukeejaama' antsiitsitam oyyajtyim iyooxpa'tyaj a'naapchomo', antsiitsi' Ximuna oy iche' piichi' iga' ja'ptaap waayi' iga' ańwewe' ininiga'ypa' yooxayajpa'api'guixi' ikaamjoom, antsiitsi' Leelaj iche' mo'oxi' iga' ja'ptaap, wattaap uunu' iga' tawi'kkukejta'mpa' mo'am iwatyajpa' aańi' meextyim piktaap iga' ju'taap piyu', antsiitsi' Ali' moj ikka' juutteen piyuyaj iwikuwiiwat, ixoska' mo'am ija'as. Okmi' moj iwat ju'utyi' ikukoma'y ku'ypuk, tuum jaaka' aykuuyu', sebuyiń mo'am uxa

'tyajtaa je'myaj yooxaki'iwińyay mo'am
'aayi'.

i'uyawum si'ga' tsi'y wi'kkuy
amtabam antumpiytyam, ookmanikyaj
pi'k ikpoyyay i'aapayaj iga' oyyaj
xpado'oyiyaj, jesigam ichtyam tsaam
aymaytyam, iga' anjaatuntam oyyaj
yooxpa'tyaj anjatunwewej iga' kaamwat
mo'am ińippa' mok.

Iwat: Luis Antonio García Lázaro

Siga' dya' tanmaadenwatpa' je'm mok tyii naspá'.
 Tyi'iga' tsaam maaden je'm mok tañku'ityseetyijoom'.

Añmaati':

Je'm wi'kkuyyaj ityñeyajpa' u ityyajpa' ijaamjomyaj.

Tañka tamme'ts je'm wi'kkuyyaj mokmi'.

Je'm niyi'añtsaayi' wi'kkuypti'k, dya akka'mtaab wi'kkuyniyi'
 añkejkyjomtyi', jaykunu'ktapyim tigañta'anayukmi'.

Semana	Lunes	Martes	Miercoles	Jueves	Viernes
1	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Pollo con calabaza y elote Fiautas Cortadillo de res Frijoles y arroz rojo, crema de zanahoria 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Brocheta Pollo con Gravy Chuletas empanizadas Espaguetti blanco o Arroz blanco, puré o verduras y crema de chicharo 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Enchiladas Suizas Higado encebollado Asado de puerco Frijoles y arroz rojo Crema de calabaza 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Croquetas de atún Medallón con salsa ranchera Pollo adobado Espaguetti rojo o Arroz blanco, puré o verduras y lentejas 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Chiles rellenos de carne o queso Chuletas a la mexicana Tinga de pollo Frijoles y arroz rojo Crema de cilantro
2	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Cortadillo de puerco Pollo en mole Tostitacos de picadillo Frijoles y arroz rojo, consomé de verduras con arroz 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Puerco almadrado Rollo con Gravy y champiñones Pollo Pibil Espaguetti verde o Arroz blanco, puré o verduras y crema de brocoli 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Albóndigas en salsa ranchera Sopes (varios guisados) Pollo en salsa chipotle Frijoles y arroz rojo Crema de papa 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Trocitos de res con champiñones Milanesa de pollo Aguacate rellenos c/ ensalada de pollo Espaguetti blanco o Arroz blanco, puré o verduras y crema de tomate 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Chicharrón en salsa verde Chiles relleno de carne o queso Entomatadas de queso Frijoles y arroz rojo Sopa de fideo
3	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Pollo en salsa verde Puerco con mole rojo Chile de queso en salsa Frijoles y arroz rojo, caldo de res 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Pollo en salsa rosa Bistec encebollado Pastel de carne con gravy Espaguetti rojo o Arroz blanco, puré o verduras y crema de champiñones 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Pollo a la jardinera Puerco con calabaza y elote Enchiladas rojas Frijoles y arroz rojo Consomé de repollo 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Alambres Pollo con BBQ Rollitos de carne con salsa Espaguetti verde o Arroz blanco, puré o verduras y sopa juliana 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Chiles rellenos de carne o queso Higado en salsa Envuelto de pollo con mole Frijoles y arroz rojo Crema de elote
4	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Pollo a la veracruzana Chuletas en salsa verde Albóndigas en salsa de chipotle Frijoles y arroz rojo, crema de garbanzo 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Pollo con crema y chipotle Lengua de res en salsa Medallón con gravy Espaguetti blanco o Arroz blanco, puré o verduras y crema de coliflor con zanahoria 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Carne de puerco c/ mole verde Pollo a la española Bistecitos de res Frijoles y arroz rojo Sopa de fideos con verdura 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Torta árabe Calabacitas rellenas Pollo poblano Espaguetti rojo o Arroz blanco, puré o verduras y crema conde 	<ul style="list-style-type: none"> Milanesa de Res Picadillo Chiles relleno de carne o queso Entomatadas de pollo Frijoles y arroz rojo, crema de chayote

Lunes a Sábado
 8:00a.m. a 5:00p.m.

1 Refresco o agua de fruta y barra de ensaladas incluida en la comida (solo en comedor)

Madero #1776 Pte.
 Monterrey, N.L.

TAMA'YOYTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'om watta'ami' tyi'am
miñi'iyiytyaap.

AYYAJ TAÑKU'TAMPA'AP.

Xena' nikpa' kaamjoom. Tsaam iñipne' je'm
ayyaj. wiibi'k tañku'tta'm. Agui' iñipne' nunda
tsiipi', iñipnetyim chipiñchiipi', kaxtyisik, ko'opi'
mo'am kuypaasuñ, iya'ak nayñeyaj je'm
pooptsii'pi' mo'am je'm kumunkatsii'pi'. Tsaam

kii'npa' tanku'tyaj yi'pyaj ayyaj je'eyukmi' Xena' agui' ikuwii'watpa'
dya' ichakpa' iga' imo'oguiyyajiñ animatyaj, ju'uts tsu'ukiñyaj,
tsu'uñiyaj.

Dyatyim ichakpa' iga' kupi'makedyiñ, tumtum jaama' ijokspa'. Agui'
ikwiputnetyim je'm katsuchiipiñ xuxuty sebuyinyaj; tsaam tyityiñkej
ini'ity i kaamjom. Oypa' Xena' tani'ma'ypa' iga' tanñibiñ je'm ayyaj
ku'utyiyajpi'k, jesik dya tawikuyya'achata'mpa', ichtyam aññipnitam
tukuten pejtak, oypa' antugaytya'mpa' i'ay wiityim taku't, nimyajpa'
iga' icho'yi'ypa' je'm pa'akka'akuy. Wii iga' tanñipne'eba' je'm pejtak

Iwat: Maurilia García Reyes

Iniñjaam wii iga' taññipta'mpa' je'm aywi'kkuyyaj.

TAJAYTYA'MPA'

Pikta'ami' je'm aňmatyiyaj ityyajwi'ib to'oda'yaňwooyijoom mo'am akka'psyaaji' jiityiyukmi' tyityam i'uunu', tyityam imo'oňi' i tyityam iju'utyi' wi'ab taňwatyaj.

mo'oňi'

ju'utyi'

unnu'

ju'utyi'

uunu'

mo'oňi'

Maňmok
Tsiipi'
Sik
Nono'
ikxpo'otyi'

Je'm wiňtyi' aamtyiy kuyuuji' i'ňix je'm aňmaatyiyaj kakyajpa'ab ijayka'mo'oyiyaj k iknaspá' g jesik wiňsakpa' wisten aňmaatyiyaj.

maňmok uunu' = maňmoguunu'

TANAÑMATYAJPA' JE'MPI'K IJODOÑYAJ
Je'm wi'kkuyni'yi' ańkejkuy

A'makputta'ami' jutsane' ijaayiyaj je'm wi'kuyyaj ińi'iyiyaj mo'am ańmatta'ami' ińtyumpiytyam siga' wi'aneyaj u dya'.

A'makputta'ami' je'm kuwiñyaj ini'ityyajwi'ib je'm wi'kkuyniyyi' añkejkuy mo'am añmatta'ami'.

Añmatta'ami' iñtyumpiytyam tyiipi'k iñkuyujkata' je'm wiitsaaki' añmaatyi'.

Maayi' piimi' je'm wi'kkuy iñiiyyaj ityyajwi'ib wi'kuyniyyi' añkejkuyjoom, je'm iñnu'kstamwi'ib iñyooxakuyyukmi' "Je'm niyyi'añtsaayi' wi'kkuyajpi'k"

Añmatta'ami' mo'am jiitkuta'tsta'ami' ju'ptampi'k wi'kkuy inkusu'niytya'.

Akka'psi' je'm wi'kkuyniyyi' añkejkuy.

Ku'a'ami' je'm me'pskujakuyjoom añmaatyiyyaj iniwaagapi'kyaj je'm kuwiñyaj.

wi'kkuyniyyi' añkejkuy

Jesik yajum iññe'kskamta' ityumpiy, ma'yaytya'ami' iñtyumpi'yañjoom
tyi'am iniputta', siga' nasuuntaa witsakta'ami' jutyim mityogoytya'

TAJAYTYA'MPA'
Tyi'pmi' tañwatta'mpa'.

Kujisi' iga' je'm ogañmaatyi' **-mi'** nimto'oba iga' je'pmim nawatneyaj,
ju'uts: **Kuy**mi'****, **nas**mi'****, **mok**mi'**** mo'am tuuñgakyaj.

Maytya'ami' je'm jaayi' mo'am akka'psta'ami' je'm añamaatyiyaaj.

Ich anki's _____ mi' ju'utyi'

Ityyaj wi'kkuyyaj mok _____ watneyaj.

A'n aapa' iwat tsiip _____

Yomtam iwatyajpa' mañmog _____

Je'm piixiñ o'y ime'ts _____

Añjaatunwewe' ini'ity _____ ikuxtyatjoom.

Choomo' ipikpa' _____ ko'oñjoom.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am ańmaati' tyii nimpa'.

ANJAATUÑ OY ANAWI'K

Tuum jaama' anjaatuñ oy
anawi'k tuum fikki'im juuty
ma'ytyap wi'kkuyyaj mokmi'
nawaatfnetaa. Ma'annu'kta'
awiipiktsontamtaa,
akkoontyamtaa mo'am
ankejaytyamtaa je'm
wi'kkuyni'yi' ańkejkuy;

anjaatuñ moj imay, okmi' achi' iga' icham amma'yiñ, jesik yajum
ammay, akkwak anjaatuñ iga tyii ańku'tpa, anni'ma'y iga dyam ań
kufi'iyi'y, tsaam waaty' wi'kkuy ańkejtaab ju'uts: piyuju'utyi', tsiipju'utyi',
mańmokmo'ońi', aańmo'ońi', sikmo'ońi', poopnonju'utyi', sojnonju'utyi'
mo'am tuuńgakyaj.

Okmi' anni'ma'y anjaatuñ iga ańwa'kpa' piyuju'utyi', anjaatuñ iwa'k
tsiipju'utyi' mo'am tuum mańmok mo'ońi'. Okmi' nim, si'ib tyii ta'nukpa',
anni'may, ich a'nnukpa uunu', je' nim, ich ańwa'kpa' kapel ikxpo'oty'.
Jesik yajum awi'ikityam, nik akkoontyam ańki'im, jeem ańku'ixiytya' iga
je'm wi'kkuyni'yi' ańkejkuy jayñetatyim tiganta'anayukmi'. Anjaatuñ
moj ańmada'y iga' siga' tańku'tpa' ta'ukpa' yi'ptam wi'kkuyyaj
ni'kkuyyaj, dya tajaya' mimne'eba, tsaam iwiwada'ypa tammijtaay.

Iwatyaj: Luis Antonio Garcia Lazaro.

Maurilia Garcia Reyes

Tyii wi'kkuyyaj i tyii ni'kkuyyaj ipa'tyaj ityam oyyaj wi'ikiyaj juuty ma'ytyaap wi'kkuy.

Yooxakuy akka'ykuy

Piiki' tuum joom tooto', wada'ayi' ikuwiñ tyityam wi'ab taiwat je'm mokmi'. Akka'ayi' iñyooxakuy akka'ykuyjoom mo'am piiki' jesik mityogo'ya'ypa'.

Jayka'ami jutyim nikpa'.

Wi'kkuy

Ni'kkuy

TANWATTA'MPA' TUUM JOOMYOOXAKUY

Tañwatta'miñ tañwi'kkuyniyyi' ańkejkuy

Si'ib michtyam ińwatta'mpa' ińwi'kkuyniyyi' ańkejkuy iga' jemum ińjayka'mta'mpa' mokmi' wi'kkuyyaj ińiyiyaj.

Si'ib tanyooxpa'tpa' Xuxana' iga' iwatpa' iwi'kkuyniyyi' ańkejkuy tyi'am imaypa' iwi'kkuy fikki'im.

Tampikta'mpa':

Kińneyajwi'ib/pooptootoyaj,

Kuyja'yo'ykuy

Ki'no'ykuyyaj

Ańtu'umawatta'ami' ityumpiy tyityam impikta'mpa' mo'am mojpam mi yooxaajityam.

I'ñakkuyujoyki'iwiñ miyooxpa'tpa' iga' inwatpa' iñyooxakuy

Ku'amta'ami' inyooxakuy akka'ykuyjoom tyi'am inku'a'mta' je'm mokmi' wi'kkuyyaj, impikpa' iga' iñwatta'mpa' wi'kkuyyaj iñiyiyaj.

Ki'ipi'nta'ami' iga' je'm jaayiyaj wii jayñeyajiñ jesik inwatpa' iñwi'kkuyyaj iñiyiyaj.

Wa'ga'ayi' i'ñakkuyujoyki'iwiñ iga' iki'ipi'niñ iga' wii jayñejajiñ je'm jaayiyaj.

Odoy ja'amañno'oti' iga' je'm wi'kkuyyaj iñiyyijaj, jayñeyaj niyyi' añtsaayijoom.

wi'kkuyniyyi'
añkejkuu

Aañwootyí'

Uunu'

Waayi'

Aañmu'uchi'

A'añañpakxi'

Aañkusupan

Aañmo'oñi'

chokoywi'kta'ami'

Jesik yajum iñjay ityumpiy je'm wi'kkuy iñiyyijaj, wi'aptyim iñwadaytya' ikuwiñyaj mo'am iñkinyajpa'.

- Wi'kkuy niyyiañtsaayi'**
- A'añañpakzi'
 - Aañwootyí'
 - Aañmu'uchi'
 - Aañkusupan
 - Uunu'
 - Mañmoguunu'
 - Ikxpo'otyí'
 - Waayi'
 - Aañwaayi'
 - Aañi'
 - Aañmo'oñi'
 - Mañmokmo'oñi'
 - Sikmo'oñi'
 - Tsiipju'utyí'
 - Kuypaasuñañkiiñi'ju'utyí'
 - Sikmapxi'ju'utyí'
 - Poopnoonoju'utyí'
 - pasuñmooyaju'utyí'
 - Piyuja'axiju'utyí'

A'makpuuti' juutypi'k nawaattaap iñyooxakuy

Jiiskume'tsta'ami'

Ku'a'mta'ami'

jaykamta'ami'

Ki'ipiita'ami'

Wiijaytya'ami'

Añkejta'ami'

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am añaati' tyii nimpa'

JE'M MOK

Je'm mok tsaam
tañwi'idyata'mpa' iga'
taññipta'mpa',
tañwiikupiñta'mpa' mo'am
tana'kka'ya'ytya'mpa' ijaama',
jesik taññippam tañkuwiiwatpa'
jokxiimi', tannaskukuja'ypa'
ikoobak iga' wii yo'ñiñ, jesik

mojpam tooji', ta ku'ixtya'mpa' iga' odoy tsuki'ñi'yiñ, jesik
mu'myajpam tañkupujta'mpa' iga' jonyaj odoy ityiñyajiñ iga' wii
tsamyajiñ je'm mok, jesik mañmok tampikta'mpa' iga' tamwatta'mpa'
mo'oñi, tansosta'mpa' mañmok, tañwatta'mpa' mañmoguunu', jesik
yajum mañmok putpam joommok, jesigam tamwatta'mpa'
ji'ipmogaañi' jesik wiikamamam wi'abam tañsosta' mo'am tañ
watta'mpa' jommok aañi' tsaam kiinyajpa'. Jesik titsyajum je'm
pookyaj mo'am pu'utsne'eba' pooya' wi'abam tampoksyaj, jesik wii
tisneyajpam kujaamsañjoom ityam taññipta' mok nikpam tachiiki'
imojta'mpam tapiñta' iga' tañakka'ypam.

Jesik mok titsne'ebam wi'abam tañwat mo'oxi', jemum putpa' ja'api'
iga' tanwatpa' aañi, uunu', ju'utyi', aañmo'oñi'. Siga' taññipta'mpa'
yikmok, je' tampikpa' iga' tañwaayi' watka'aba.

iwat: Luis Antonio García Lázaro.

TAJAYTYA'MPA'

Maygaaki' je'm jaayi' mo'am wii a'mta'ami' je'm ańmaatyi' yik jaayñeyajwi'ip, je'eyaj tani'iyi'yayyajpa' tyii tańwatpa'. Jaaypuuti' naxwińjoom a'ami' ju'uts mojne':

Tyii tanwatpa'	Tyi'iga' tanwatpa'
tańwi'idyata'mpa'	tańñipta'mpa'

Ku'a'ami' je'm maykuyto'odayjoom Juutypi'k tańipta'mpa' itywi'ib Nuntajiyi' Lengua Popoluca Veracruz. Cuarto grado Pag. 124.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am anmaati' tyii nimpa'

ICH AYIK MO'AM AGUI' AWII

Ich eeyañ tsaam ayik, iga' ayik ity weeñiyaj dya atoyyajpa', ninyajpa' iga' agui' asijatyim, ich animpa' iga' je'm tsaampi'k tasijatyim je'am je'm agui'k tawii.

ichtyam dya ja'ytyam añiptamtaab,

uxtyamtyi' dya ju'uts je'm poopotampi'k, je' nuuma' ja'ytyam ñippyajtaab, ichtyam dya' ajaya' aañwattaab, dya akusu'niytyaab iga' a mo'ostaap, ich a piichwatkataab iga' awaaywatkataab, jesigam aki'inañjaamtaab.

Tantiiwitam dya' ijoodoñyaj iga' ichtyam ayiktampi'k wi'aap anakki'iputyaj, jesik kuyu'anki'. jesik yajne'ebam je'm poopotampi'k, jesik nuuma' amo'ostabam, a'aañwatkataab, je'm tantiiwitam dyam tyii wi'ab iwatyaj a'aañku'tyajpam. Tantiiwitam ijiisyajiñ iga' ich jesik awaayi' wattaap a kiinpa', akni'ktistkooñpa' mo'am akyu'ukooñpa', wisten ammaaden yooxakuy añwatpa'. Je'm poopu' jesik waayi' wattaab dya' ii ijaya' akkiinpa', siga' ichtyam añtogoytya'mpa, dyam tyii je'am waaywatkataap, je' yu'u'akkooñpatyi', jexañam iwatpa'. ich dya anteguet siga dya ii ajaya toypa', ich anteguet iga' akki'akpudo'ypa, jesigam chuchuk amaymay. ich anni'yi' Yik Mok.

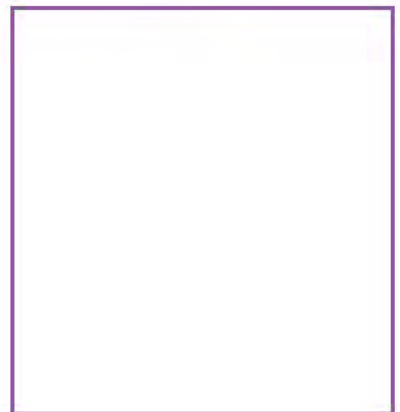
Iwat: Maurilia García Reyes

Añmatta'ami' mo'am jaytya'ami' iñjaykuytyo'odayjoom tyi'am iniñmatta'.

- Tyi'iga' tsaam maadenyaj je'm poopmok mo'am je'm yikmok.
- Tyi'iga tsaam wii je'm mok iga' tañwi'idyaap tanañsa'iityi'.

Yi'p yooxakuyjoom tanjijyki'mta'mpa' je'm mok ju'utstampik ikiñniyaj, mo'am tyityam nawaatyajtaab je'pmi'.

Je'm mepsjaakijoom ku'a'ami' () () Je'm mok mo'am ikiñniyaj, i ne'kskamyaaji' juutyim nikyajpa' je'm wi'kkuyyaj.

TANAÑKEJPA' TANYOOXAKUY

Maayi' yi'p jaayi' mo'am añmaati' tyii nimpa'

Jesik je'm wi'kkuyyaj iñiyiyaj yajum iñwatta', tanyooxpa'tpa' Xuxana' iga' ikka'miñ je'm wi'kkuyñiyi' añkejkuuy, wi'aptyim iñwatnasta' iga' imma'ytya'mpa' mokmi' wi'kkuy je'm i'ñakkuyujkuuytyik iwi'kkuyma'ykuuytyik. Siga' mi wi'ata'mpa' naniktam juuty ma'ytyaap wi'kkuv u iuutv iññu'ksta' ie'm wi'kkuvvai iñiyiyaj.

Wi'kkuy niyi'añtsaayi'
A'añanpakxi' Aañwooyi'
Aañmu'uchi' Aañkusupan Uunu'
Mañmoguunu' ikxpo'oty' Waayi'
Aañwaayi' Aañi' Aañmo'oñi'
Mañmokmo'oñi' Sikmo'oñi'
Tsiipju'utyi'
Kuypasuñankiiñi' ju'utyi'
Sikmapxi' ju'utyi'
Poopnoonoju'utyi'
Sojnoonoju'utyi'
pasunmooyaju'utyi'.
Piyuja'axiju'utyi'.

Je'm niyyi' ańtsaayi' wi'aptyim taińwatyaj:

tyityińkejpi'kyaj mooyapi'kyaj

Kuypi'kyaj.

Aytsoypi'kyaj.

Timpi'kyaj ituuńgakyaj.

Maayi' yi'p jaayi' mo'am añmaati' tyii nimpa'

JE'M MOK JHXI'

Mok, ich tsaam mantoypa'

Iga mich ni juusañ miñtogoypa',
Mich anakkayayaytya'mpa'
anyu'utam,
Meex anka'yayatya'mpa
anni'ktiichityam.

Siga' tuum jaama' miñyogab,

Jesik ta'ichtyam dyam taty'i'apa'ab.
Je'eyukmi' dya
manya'achwatta'mpa' Iga ityumpiy
jaama' mansunta'mpa'.

Mok miiñi', odoy ju'umaaji', Miiñi',
yi'im antu'umaaji', Jesik dya
tanajagañtsaaktaab, Mo'am tanawii
nanigaytyaab.

Iwat: Maurilia García Reyes

Wi'aptyim immay je'm jaayi' Je'm mok itypi'k je'm maykuyto'oday
Nuntajiyi' Lengua Popoluca Veracruz Cuarto Grado pág. 129

Nakuti'itstaaji'

Jaayi' tyii ikutsoŋpa' yi'p akkua'go'oyiyaj.

Tyi'iga' tsaam madem je'm mok ta'ichki'imtam tanuntajiiyityam.

Tyi'iga wii iga' tañwatpa'mpa' je'm niiyi' aŋtsaayi'.

Juutypi'k taniŋpa' tyi' tañwatpa' jesik tawatwado'ypa'.

Tyiiñam atogo'ya'y iga' aŋkuyujka'aba:

WISNA' PO'A'

TUKUTEN JOOMYOOXAKUY

Tampikpa' je'm tañkukakpikpa'ap iñiyyijaj iga' tañwa'tta'mpa' tuum añjiichichmiichkuy.

Tyii tañkuyujka'aba': Tampiga'ypa' je'm tañkukakpikpa'ap iñiyyijaj iga' tañwatpa' tuum añjiichichmiichkuy iga' je'pmim ta'ñixpikpa'je'm tañ kukakpiktampa'ap.

Tyi'am tanjoodoñ:

Tantumpiy tanjodoñ iga' tañtiganjoom tañkukakpikta'mpa' tyiikej. Si'ip kujjisi' iga' itytyim kukakpiiki' tanawatpa'ap tuñgak ma'yma'yo'oyki'iwiñ nu'kpa'api'k iñtyiganjoom.

TAJAYTYA'MPA'

A'ami' yi'p kuwiñ mo'am jayputta'ami' tuum añmaatyi' iñmatpa'ap tyii si'p iwat yi'p yoomo' je'm ma'yma'yo'oyki'im.

TANAÑMATYAJPA' JE'MPI'K IJODOÑYAJ

Tanakwa'kpa' tantigavjoom je'm kukakpiiki'.

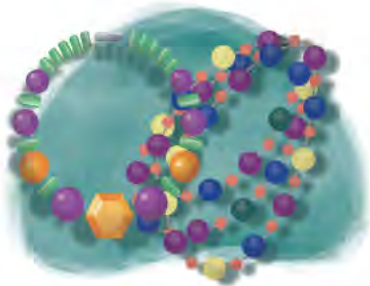
Watta'am' tuum xutyu' añtu'umaaji' mo'am añtsoñta'ami' iñtyotojoomtam yi'p akwa'go'oyiyaj:

- Tyii meskuy tumiñ.
- Tyi'pmi' tajuyju'yo'ypa' siga' dya' tatumiñi'y.

Jayka'ami' yi'p jiityiyukmi' tyityam wi'aap tañkukakpik jesik dya' takutumiñ.

Jaypuuti' iñtyootojoom yi'p akwago'oyiyaj mo'am añtsooñi'.

- Ityam iwatyajpa' je'm kukakpiiki'.
- Tyi'iga' tañwa'tpa' je'm kukakpiiki'.
- Juutypi'k tanimpa' jesik takukakpigo'ypa'.
- Jaypuutityim tuungak akwa'go'oyi' michpi'k iñjoodoñato'oba'.

Kumun maytya'ami' juutypi'k iñkutsoñta' je'm akwa'go'oyiyaj mo'am jayputta'ami' tuum tootojoom je'm tañkukakpiktampa'ap.

Kumun añmatta'ami' juutypi'k tañwatta'mpa' je'm kukakpiiki' mo'am jayka'ma'ayi' je'm añmaatyi' ityogo'yaywi'ip yi'p kuwiñyaj.

Je'm kukakpiiki'.

Xutso'oy

**Miñmana'm siga' wi'ap
ańkukakpiga'y ińyikmok
popmokmi'**

**Wi'ap.
Tańkukakpik**

Dyagui' tyii

Jayka'ma'ayi' iñiyi' je'm kukakpigoypa'ap iñtyigañjoom.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

JESIK TAKUKAKPIGO'YPA'.

Tantigañjoom ityyaj ma'yma'yoyki'iwiñ ima'yyajpa'ap tyiikej, ju'uts kaana', pa'akpo'otyi', chiñañ se'tse'do'ykuy. Oypa' miñyajpatyim tuñgak ma'yma'yoyki'iwiñ, je'eyaj ima'yyajpa' tyi'am yi'im dya' ii ima'ypa': ju'uts pu'ktuuku', nokkoy, tsoy, su'un, maayi', ti'ipi'. Siga' dya' tatumiñi'y jesik tañwatpa' je'm kukakpiiki' iga' jeempi'gam tajuyju'yoytya'mpa'.

**Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez
Esteban García Arias.**

Jayka'mta'ami' tyityam ima'yyajpa' tuungak ma'yma'yoyki'iwiñ iñtyiganjoom.

Kutsoñta'ami' yi'p akwago'oyi':

- Juuty miñyajpa' je'm tuuñgakyaj ma'yma'yo'oyki'iwiñ nikyajpa'api'k ma'yma'yo'oyi' iñtyigañjoom.
-

Mayxetgaakim je'm kuwiñ itywi'ip je'm maykuyto'odayjoom.

Miñmana'm siga' wi'aap a kukakpigay iñyikmok poopmokmi'

Si'ip, kumun kutsoñta'ami' yi'p akwa'go'oyiyaj:

- Tyi'iga' je'm piixiñ nimpa': siga' wi'aap.

- Tyii naspa' siga' je'm piixiñ kutsoño'ypa': dya' awi'aap.

- Ju'uts injamsi' je'm piixiñ kutsoñta'ap: dya' wi'aap.

TAMHCHKUYUJTA'MPA'

Watnasta'ami' je'm kukakpiiki'.

Me'psme'psjaaki' Je'm jixi' kips'o'oyi' miñpa'ap je'm to'oday ma'yo'ykuy (...).

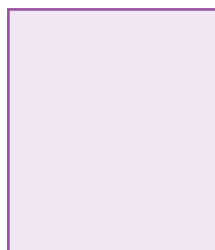
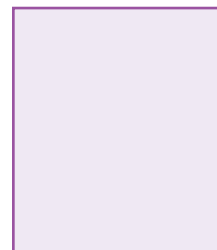
Me'psme'psjaakityim Tyi'am tañkukakpikta'mpa' miñpa'ap je'm to'oday ma'yo'ykuy (...)

Akwago'oyi' iñtyigañjoom juutypi'knam wi'aap tannim jesik tañwatto'oba' tuum kukakpiiki'. Jayka'ami' yi'p jii'tyiyukmiyaj.

Maayi' yi'p jixiyaj inmatpa'ap tyii ikukakpikyajto'oba yi'p tsixyam mo'am wada'ayi' ikuwiñ.

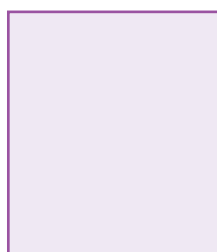
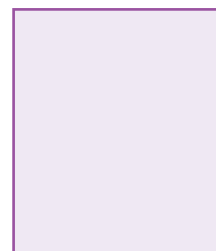
Ich ańkukakpikto'oba tuum ańki'ak

Ich ańkukakpikto'oba tuum anchimpa'

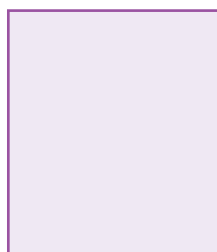
Ich ańkukakpikto'oba tuum a'naasa'

Ich ańkukakpikto'oba tuum ammiichkuy'

Si'ip michgam niimi' tyii inkukakpikto'oba' mo'am wada'ayityim ikuwiñ.

Ich ańkukakpikto'oba' tuum _____

TAMA'YO'YTYA'MPA'

LUUSAJ IMA'YPA' KAXTYA'NAAÑI' XUTYU' CHIÑKUYJOOM.

Tumtum kukeeja' Luusaj nikpa' ima'y kaxtya'naañi' Xutyu' Chiñkuyjoom. Ipi'kpa' tuum ko'oñ iga' jemun ikukompa' je'm ima'ypa'ap mo'am ichiyteeñpa' ini'nik chiñkuykutuñ. Naspá' tsa'agatsanjacket mo'am jakpatyim tsaychichayukmi'.

Jesik nu'kum Chiñkuy tigarñuj mojpam ityigarñej ikaxtya'naañi'. Naspá' tumtum tikki'im. Iñkejpa' ininik tyi'am si'p ima'y. Juuty ju'yaytyaap agui' imaymay, juuty dya' jesik nikpa' tungak tikki'im. Je' ijoodoñtyim iga' oypa' dya' itypa' tumiñ, je'eyukmi ikukakpi'kpa' ikaxtya'naañi' mokmi', ikximi', ka'npumi' iga' je' iwiskiy ma'ygakpa' je'm chi'ityapa'ap. Luusaj agui' jaya' anjiichich iga' ikka'ma'ypa' ichoowa' tyi'am ikukakpi'kpa'ap, iga' jesik dya' namo'otstaap.

Jesik yajum ma'yma'yo'oyi' puymityim seetpa'. Oypa' jespiytyim tsi'imane'eba' ixheet iga' iwatpa' je'm kukakpiiki'. Yi'mpi'gam tumiñ watpa' Luusaj.

Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez

Esteban García Arias

Añtsoñi yi'p akwago'oyiyaj.

- Juutypi'k tumiñwatpa' Luusaj.

- Tyi'iga' iñwatpa' je'm kukakpiiki'.

- Ju'uts iniñjam jesik iñwatpa' tuum kukakpiiki'.

TANKU'AMTA'MPA' TO'ODAYANJOOM

Tańku'a'mta'mpa' to'odayañjoom je'm kukakpiiki'.

Kumun ku'amta'ami' maykuyto'odayyaj iga' wi'a'iñ ińkutsonta' yi'p akwa'go'oyiyaj.

- Juchix moj iwattaa je'm kukakpiiki'.
- Ju'ptam tiganñuj iwatyajpa' je'm kukakpiiki'.
- Juuty dya' ii iwatpa' je'm kukakpiiki'.

TO'ODAY AKKA'YKUY

Jayka'ami' tuum tootojoom:

- Tyityam dya' wi'aap tampik kukakpiikiimi'.

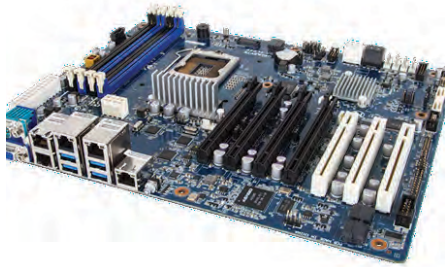
Kumun añmatta'ami' yi'p akwago'oyiyaj mo'am kutsońta'ami'.

- Juutypi'k tanimpa' jesik takukakpigo'ytya'mpa'.

- Juutypi'k tanimpa' jesik tajuyjuyoytya'mpa'.

A'ami' yi'p kuwiñyaj mo'am tsabats kiini' je'm dyapi'k wi'aap tampik kukakpiikiimi'.

Jayka'ami' tuum jixi' juuty iniñmat ju'uts iniñjaam jesik:

- Mikukakpigo'ypa':
-

- Mijuyju'yo'ypa':
-

Piki je'm jaayi':

- Kukaakiimi': tyi'am wi'ap tañkukakpik.
- Tumiñmi': je'm ixunpa'ap tumiñ iga' tanjuypa'.

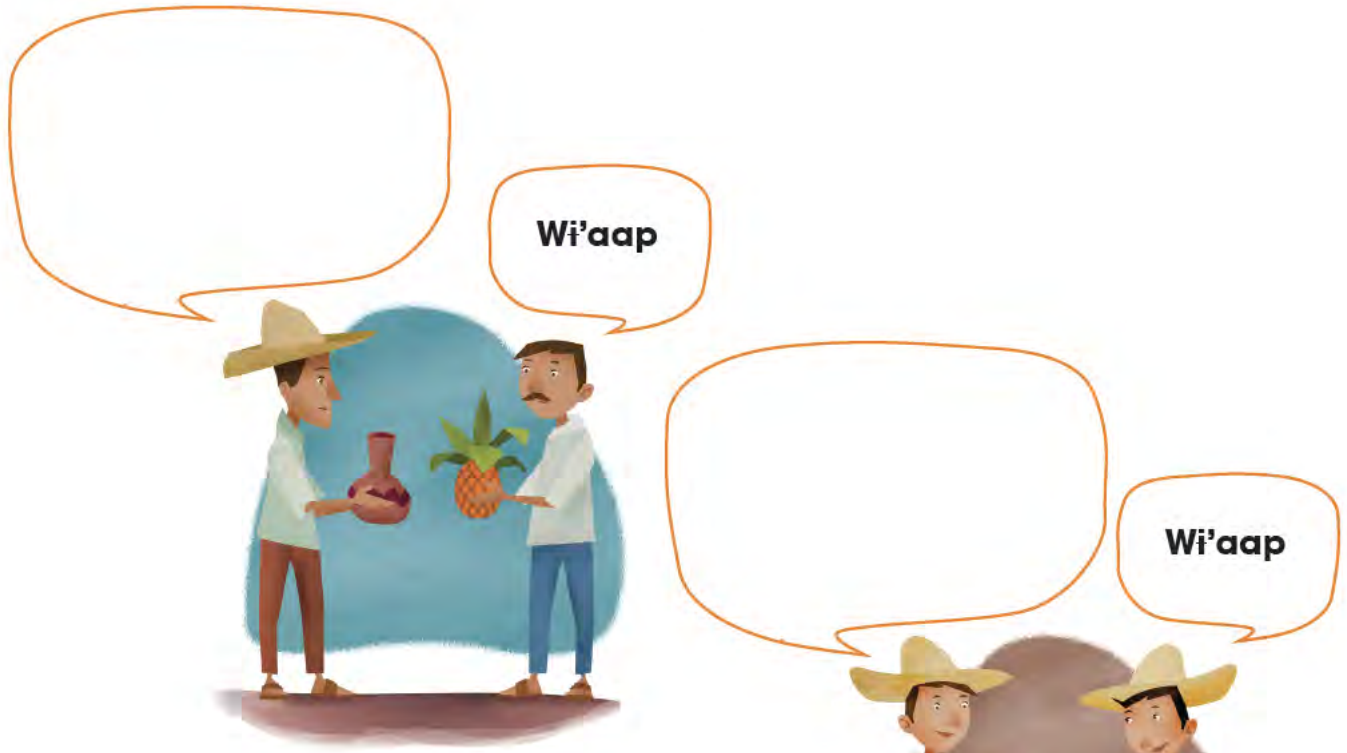

TAME'PSKUJAGOYTYA'MPA'

Me'psme'psjaaki' Je'm kukakpiiki' mo'am juyju'yo'oyi' miñyajpa'ap je'm me'psjakpa'ap tooto' (p. 173).

Ne'kskama'ayi' je'm kuwiñ iwipa'tpa'ap.

Juutypi'k tsi'ypa' yi'p jiiyiyaj:

- akkukakpiga'y
- amma'ychi'

Siga' je'm ma'yma'yoypa'ap tatyigañkeja'ypa' tyi'am si'p ima'y.

Jaykamta'ami' yi'p jiiyiyukmiyaj

TAMA'YO'YTYA'MPA'
Maayi' yip jaayi'

TYII JE' TUUM KUKAKPIIKI'.

Ta'ichtyam ta'itytyamwi'ip yi'p tannaxyukmi' tañwatta'mpa' je'm kukakpiiki', iga' jeempí'gam tajuyju'yoytya'mpa' jesik dya tatumiñi'ypa'. Yi'p kukakpiiki' ich añkejay a'naapa' juutypi'k tañwatpa' jesik nasyajpa'idyik je'm makachoomoyaj iga' imayyajpa' pukuuku'. A'naapa' ipikpa'idyik ikxi' iga' anajuytya'mpa' je'm ante'kxityam. A'naapa' nimpa'idyik: siga' mijuyju'yoytya'mpa' kukakpiikiimi' odooy ku'iixaaji', oypa' je'm ma'yma'yoyyajpa'ap tamo'tsyajpa'. Je'eyukmi' ich anañkimyajpa' ammaniktam iga' tuum kukakpigoypa'ap ixunpa' iga' ini'idyiñ jayja'y'añjiichich iga' ikka'ma'ypa' tuum tyii ichoowa'.

Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez
 Esteban García Arias

Si'ip kutsoñi' yi'p akwa'go'oyiyaj. Tyi'iga wattaap tuum kukakpiiki'

li tañkeja'ypa' iga' tañwatpa' je'm kukakpiiki'.

Juutypi'k tanakka'ma'ypa' je'm tañkukakpikpa'ap ichoowa'.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Tapiktsoñoypa'ap.

Attebet, Julio 16/94

Wii \$50.0

Ampiktsoña'y Jo' Xiwan, mosten makna' joomtumiñ N\$ 50.00.
Iga' amma'ychi' tuum koobak kuxaamñi' ammi'ichipik.

Ampiktsoña'y

Yaka' Maanut

Si'ip, kustsooñi' yi'p akwa'go'oyiyaj:

- Tyii meskuy yi'p tooto'.

- Juchix piktaap yikxpi'k tooto'.

TAJAYTYA'MPA'

Jayka'ami' je'm jiityiyukmi' juutypi'k tanimpa' jesik tanakka'ma'ypa' ichoowa' je'm tañkukakpikpa'ap. A'makpuuti' je'm watnewi'ipigam.

Tuum ka'npu' jesañtyim ichoowa' ju'uts tuum ki' mok.

TAÑWATTA'MPA' TUUM JOOMYOOXAKUY

Tañwatpa' tanañjichichmiichkuy kukakpiikiimi'.

Watta'ami' tuum xutyu' antu'umaaji' mo'am ki'ipiita'ami' juutteen añjichichmiichkuy.

Kumun añmatta'ami' yi'p akwa'go'oyiyaj.

- Tyityam ini'ity je'm añjichichmiichkuy.
- Tyii meskuy tuum añjichichmiichkuy.

Añtsayiyukmi' jaypu'tta'ami iñtyootojoom ityumpiy je'mpi'k impiktampa'ap iga' iñwatta'mpa' iñañjichichmiichkuy.

TO'ODAY AKKA'YKUY

Jayputta'ami' ańtsayiyukmi' ityumpiy je'm tańkukakpikpa'ap mo'am dyapi'k wi'aap tańkukakpik iga' je'am impikpa' iga' ińwatpa' ińań jichichmiichkuy.

TAME'PSKUJAGO'YTYA'MPA'

Me'psme'psjaaki' Je'm tumtyiwińpak mosnatuum mińyajpa'ap je'm maykuyto'odayjoom (...) mo'am piiki' Tyi'am tańkukakpikta'mpa' immichkata'mpa'. Akwa'aki' ińakuyujoyki'iwiń iga' mińkeja'yiń juutypi'k.

Watta'ami' xuutyu' ańtu'umaajiyaj mo'am ańmatta'ami' juutypik in watta'mpam je'm ańjichichmichkuy.

Kujiisi' iga':

- Inwatta'mpa' waaty' xuxuty kamam tooto'.
- Inwatta'mpa' waaty' mijpi'k kamam tooto'.
- Je'm tootoyaj ini'itypa' ikuwiń. Je'm kuwiń ini'ityyajpatyim inııyi'.
- Tuum ańjichichmiichkuy imichkayajpa' waatyiyaj.

Kujiista'amityim iga' wi'aptyim inwat tyiikej tuum ańjichichmiichkuyjoom, ju'uts timyajpi'k, ji'igakuyajpi'k, animatyajpi'k, kuyyajpi'k, tuuńgakyaj.

Jesik yajum inıtyumta' jiixi', kujiista'amim tyityam inwatta'mpa' tuum je'mpi'k minińpiıńtamwi'ip.

Ki'ipińta'ami' je'm inıyooxakuy. A'makputta'ami' iga':

- Je'm tańkukakpikpa'ap pa'ap inııyiyaj wii jaykamne'in.
- Je'm kuwiń inwadaytyamwi'ipi'k wii kinne'in.
- Jem ańjichichmiichkuy odoj tu'udiyiń.
- Je'm xuxuty kamam tooto' kapsne'in, odoj wiskiy idyiń.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am aňmaatyi' tyii nimpa'.

AÑYAK IGA' AKUKAKPIGAYTYAA AMMONOCHIMPA'

Jesik nay ammonochimpa' agui' amayma'yaa iga' tsaam wii. Tumtum jaama' Aňwasaypa' idyik aañi' iga' anakwi'kpa'. Jesawum mo'anaktsam. Aňwaaga' na'ukpatyimididik xix iňunni' mo'am anchi'ibatyimididik je'm wi'kkuy aňku'tpa'ap. Tsaam ya'achaa mo'anaktsam je'm ammonochimpa'.

Jesik nikpa' ajuyjuyo'oyi' akpoypa', jesik anikpa' kaamjoom atutsapakpatyim. Siga' i'ixpa' tuum tyii, je' wokpa'. Siga' nu'kpa' tuum kujooyi', ammonochimpa' agui' iksigo'ypa' ityu'ts iga' ikumaymayi'ypa'. Tsaam anamiichpa' idyik je'm anchimpa' iga' agui' ikusu'ni'ypa' aňkityin. Tuum jaama' mimne'aktin a'naapa', aňjaatuñ dya' tumiñi'yidyik.

Jesiktsam nas tuum piixiñ tso'yi'yoypa'ap, ankejaytyaa a'naapa' tuum tsoy ikpispapa'. A'naapa' iñi'ma'y iga' dya' tumiñi'y. Je'm piixiñ iñi'ma'y a'naapa' iga' ikukakpikpa' chimpami'. A'naapa' ijiis mo'am akkuak siga' anji'kpa' iga' ikukakpikpa' je'm tsoy ammonochimpami'. Ich animay iga' jii.

Si'p akooñpa' tumtum jaama' je'm kuykuki'im juuty anamiichpa' idyik ammonochimpa'. Miñpa' iga' aňyakpa', okmi' anjiispa' iga' a'naapa' pisne'um, jesik ka'ypa je'm anañya'aki'.

Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez
Esteban García Arias

Añtsooñi' yi'p akwa'go'oyiyaj

Tyi'iga tsaam ityoypa'idyik je'm tsiixi' imonochimpa'.

Tyii iñwatpa' mich me'ega' iñnaska'aba' ju'uts yi'p tsiixi'.

TAJAYTYA'MPA'

Kumun namiichi' inkuyujkuynatiwi' je'm jupka'o'oyi'

k _____ k _____ K p _____ k i'

t _____ m _____ ñ m _____

_____ k _____ k _____ i _____ o' y p _____

TANAÑKEJPA' TANYOOXAKUY

Tańkumun miichka'abam je'm añjichichmiichkuy.

Kumun jayka'mta'ami' ińtyootojoom juutypi'k miichkataap je'm añjichichmiichkuy. Maytya'ami' yi'p jiixi' ińmatpa'ap juutypi'k miichkataap je'm añjichichmiichkuy.

Watta'ami' xutyu' ańtu'umaji' mo'am jaykamta'ami' ińñiityiyam ańtsaayiyukmi'.

Kupinta'ami' i' ima'ypa'ap ininik je'm xuxuty kamam tooto' ini'itywi'ip tyi'am tankukakpikpa'ap tańtiganjoom.

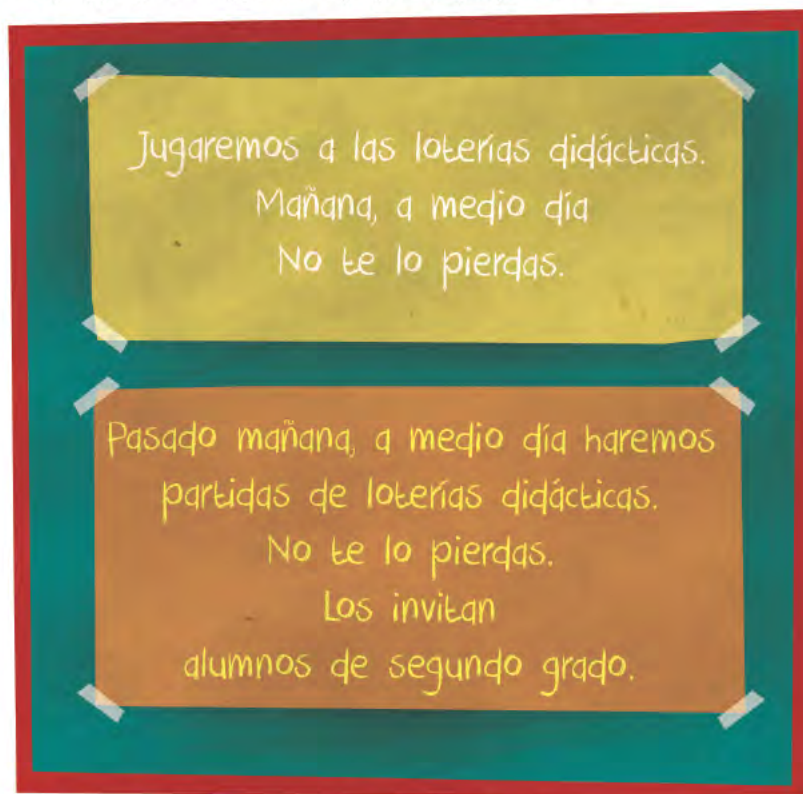
Tumtum je'm miichyajpa'aptyim ikupińyajpa' je'm mij kamam tooto'. Je'eyaj ińa'mayńeyajpam iga' je'm imaypa'ap je'm xuxuty tooto' iga' naxiń jeempi'gam je'm ini'ity imij kamam tootoyukmi' mo'am ikijpa' tyi'am je' ixunpa'.

Ikoońwi'ypa' je'mpi'k mojpap' ikij ityumpiy je'm tańkukakpikta'mpa'ap ityyajwi'ip imij kamam tootojoom.

Kupinta'ami' tuum jaama' juchix immiichkata'mpa' je'm añjichichmiichkuy.

Waati' tuum kunaso'oyi' juuty iniknasaytya'mpa' añmaatyi' je'm tuuᅅgak
tsixi' si'ppi'k ikuyujyaj tuuᅅgak kuyujkuytyikjoom.

Si'ip miichka'ta'amim je'm iñañjichichmiichkuy.

Nañpiñtaaji'

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Ikooñwi'y: _____

Wisnamiichi'.

Ikooñwi'y: _____

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' yi'p jaayi' mo'am anmaat'i tyii nimpa'.

MAAKA' AGUI' MA'YMA'YOYYAJPA' TIGAÑJOOM

Nu'ukim ijaama' iga' asiñata'mpa' añtiganjoom. Je'eyukmi' je'm makayomtam agui' ityikgañkejyajpa' ipu'ktuuku' nuntapixityam ityiganjoom. Inisi'iyajpa' nokkoy, yo'otyi', te'kxi', aasa', jipkinkuy, kiiñi'oykuy, yoomki'ak, pixiñkubaktik, teeskat, jetskuy mo'am tyityiñkej tampikpa'ap iga' takuyajpa' jesik nikpa' tasi'ñaaji'.

Je'm nuntapixiñtyam iki'ipiñyajpa' ityumpiy je'm ima'yyajpa'ap je'm maakayaj, ju'ptaman ityogo'yayyaj ijuyajpa' siga' tumiñtyyaj, siga' dya' jesik iwatyajpa' je'm kukakpiiki ikximi', mokmi', ka'npumi', piyumi', tu'unukmi' mo'am tyi'am ini'ityajpa' je'm nuntapixiñtyam ityigañjoom. Jesik je'm makayaj ju'yayyajtaap tyi'am inisi'iyajpa' agui' maymayyaj. Okmi' seetyajpa' iñaaxyukmi' mo'am iñamyajpa' tuuñgak jaama' iga' miñyajgakpam ma'yma'yo'yyaaji' nuntapiixiñ ityigañjoom.

Iwatyaj: Emmanuel Rodríguez Ramírez
Esteban García Arias

Jayka'ami' je'm añmaatyi' juuty nikpa'.

Tyii imay'yajpa' maakayaj

Tyi'pmi' kukakpigoyyajpa' nuntapiixiñ.

Nakuti'itstaaji'

Maayi' yi'p akwago'oyiyaj mo'am woyo' kujitseefti' je'm ikutsoonit'.

Ju'p aňmaatyi' dya' tampikpa' jesik takukakpigo'ypa'.

- a) akukakpiga'ayi'.
- b) maňkukakpiga'ypa'.
- c) Ama'ychi'i'.

Juuypi'k tanjiyputpa' tuum kukakpiiki'.

- a) Me'ega' wi'ap aňkukakpiga'y
- b) Me'ega' ammay'chi'iba'.
- c) Me'ega' manju'ya'ypa'.

Ju'p kukakpiiki' wii jaykamne'.

- a) Akukakpiga'ayi' i'ňagaň piyumi'
- b) Akukakpiga'ayi' i'ňagaň kun piyu'
- c) Kukakpiiki' yi'p piyu' kun i'ňagaň.

Tyii meskuy tuum aňjichichmiichkuy.

- a) Iga' tanakka'ypa'.
- b) Iga' taňkeja'ypa' juuty tasi'iba'.
- c) Iga' tammichka'aba'.

MAKTASTEN JOOMYOOXAKUY

Tañwatta'mpa' tuum kuwiñnaji'yo'oyi' iga'
tanañkejpa' tuum añmaatyi'.

Tyii tañkuyujka'aba': Tañwatta'mpa' tuum kuwiñnajiyo'oyi' iga'
tanañkejpa' maaden añmaatyi'aj iga' juutypi'k tañwi'idyap je'myaj
animat ixo'yaywi'ib.

Nimyajpa iga': jesik juñ wanpa' ka'aba' nuntapiixiñ, maayi' je'm jaayi'
itypi'k naxwiñ.

Tyi'am anjoodoñ mo'am añmatta'mi' tyii niimpa'.

TAJAYTYA'MPA' Ixo'oyiyaj

Jesik tañ ku'ityseetyi' kakpa' tuumpiktyiki' tanuntajiiyki'iwiñtyam
tanjoodoñtam iga' jaypiyuyaj wanyajpa' tsu'uki'im, iga' paajuyaj
añweyjajpa ije'm waakni wanpa'.

Añtu'mijom iñkuyujkuyñatiwitam mo'am i'ñakkuyujoyki'iwiñ añmatta'ami'
je'm animat ixo'oyiyaj.

Okmi' jaayi' jiiytyiyukmi' je'm ixo'oyiyaj nasyajpa'ab iñtyigañjoom.

Siga' dya kutiguiypa' yi'im jayka'ami' iñjaykuyto'odayyukmi'.

Tanañmatyajpa' je'mpik ijoodoñyaj Tyii i'añmaatyi' iñjoodoñtam

Wiñtyi' iga' iñyoxaka'aba' tyi'am iñku'a'mpa' iga' iñwa'kpa' iñyoxaakuy,
kupiñta'ami' tyii animat ixo'oyiyaj iñku'amta'mpa' ju'uts: Tsu'ts ixo'oyi', tuj
ixo'oyi', kujamsañ ixo'oyi', wiñtyxaawa' ixo'oyi', tsaapsaawa' ixo'oyi',
dyatañ wiiniga'ypa' ixo'oyi',

Siga' mijiytyo'oba' iñwa'kpa' iga' mijiytyo'
Wi'ab impikta' yi'pyaj akku'ago'oyiyaj.

- Tyii je'm animat ixo'oyiyaj
- Ju'ppik agui' nasyajpa'
- Jesik animatyaj ixoyyajpa' tyii
ichakyajpa'

Añmatta'ami' tyii iñjoodoñtam iga' tyii
nasne' okmim jesik nas je'm animat
ixo'oyiyaj

wi'ab iñja'yka'm tyii miñimta'mpa' jayka'mo'oyijoom u tuum mijtootojoom
iga' itvumpiy i'ixvaaiiñ.

Tyi'am iniñmatta'mta' jemum wi'abam impikta' iga' mikwa'go'ytya'mpa'
jesik iñku'a'mtampa' tyii iñjodoñato'oba'.

Tañku'a'miñ tyii tañjodo'ñato'oba'.

Watta'ami' xutyu' añtu'umaaji', mo'am iñakkuyujoyki'iwiñ iyooxpado'yiimi'
watta'ami' akkua'go'oyi'yaj ju'uts kejpa' immaykuyto'odayjoom iga'
mi'akkuago'ypa' iñtyigañjoom je'm animat ixo'oyiyaj.

Je'm ixo'oyiyaj chi'oyyajpa'ab animatyaj nuumayaj u jempiyañ.

- Tyii i'animat iwatyajpa' je'm ixo'oyiyaj.
- I'ni'itykaneta' weeni' ixo'oyiyaj.
- Iga' tañjodo'ñato'oba' je'm animat ixo'oyi' wi'ab inikua'goytya' tyii
animat ixoyyajpa'...

Taiku'a'mta'mpa' tantlganjom

Akkua'kyaa'ji' tsaamityampi'k iñtyigañjompì'kyaj siga' i'ixñeyaj tuum
apimat ixo'ovi' lavka'amì' iñiavkuuto'davioom

Jaayi' tyii wi'ab i'ixyaj yi'pi'k animatyaj:

Je'm paaju', _____

Tuum tsa'amañiktsañ, _____

Tuum añkuuji' ni'ina'añ _____

Jajtsuk yu'uchi' iga' putpa', _____

Bu'uruñ uutsu' iga' añwejyajpa', _____

YOXAAKUY AKKA'YKUY:

Jayka'ami' je'm animat ixoyyajpa'apik iñi'yi' mo'am juutypi'k nañkeejtaab jesik ixoyyajpa' mo'am akka'ayi' iga' impikpa' tuuñgak yoxajijoom.

Wi'ab iñjayka'm tyi'am iñkupa'diytya' iga' mi'akkua'go'ytya' iñjaykuyto'odayjoom ityootojoom.

Wi'ab iñku'am tyi'am iñjoodoñato'oba' jaayijoomi' mi'akkuago'ypa'. Ju'uts, siga' iñkupiñta' je'm wakñiiwaañi' tuum akku'ago'oyi' wi'ab: Tyii naspa' jesik wanpa'.

Jesik mi'akkua'go'ytyampa' jaytya'ami' iñjaykuyto'odayjoom iga' wi'a'iñ iñtu'umaka' tyi'am miñ tsooñ ta'mta'.

JU'PTAM İN TSOOÑ IYAJ

Watta'ami' xutyu' ańtu'umaaji' iga' ińwatta'mpa tuum ańtsaayi'
akku'ago'oyi' iga' impiga'ytya'mpa' jesik ińku'a'mta'mpa' tyii nımyajpa'
je'm animat ixo'oyiyaj.

A'ami' yi'impı'k ity:

Animat ixo'oyiyaj	
Akkua'go'oyiyaj	ańtsoońiyaj
Jesik wanpa' tsu'uńi' tyii naspa':	
Ju'ppik animat agui' ixoyyajpa':	
Jesik dya tsaam tawiińiga'ypa' tańku'ityseetyijoom, je'myaj animatyaj i'ixyajpa' iga' naspa' tuum naska'o'oyi'.	
Wi'aab tanańa'm tyii naspa' jesik animatyaj ixoyyajpa'	

Wi'ab iń watta' tungakyaj ańtsaayi'
akku'ago'oyi' iga' wi'a'iń ini'itytya'
tyi'am ińjoodońato'oba'.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi yi'p jaayi' mo'am watta'ami' tyi'am miñi'iytyaap.

ANIMATYAJ TUJ IXOYYAJPA'AP

Tanuntajiiyki'iwiñtyam tanjoodoñtam ju'ptam animatyaj tujixyajpa', ju'uts: nakyaj, tyuukiyaj bu'uruñuutsuyaj, to'tyaj, pokpokyaj, yik yu'uchiyaj, mo'am tuuñgakyaj.

Jesik je'm nakyaj mojpa' waañiyaj titsipakusjomyaj, tujixyajpa, oypa' dya tañkuti'iyi'ypa' tyi'iga wanyajpa, tañmta'mpa' iga tañmookwatyajpa' iwaañiyaj. Odoy tanjo'oyixyajiñ.

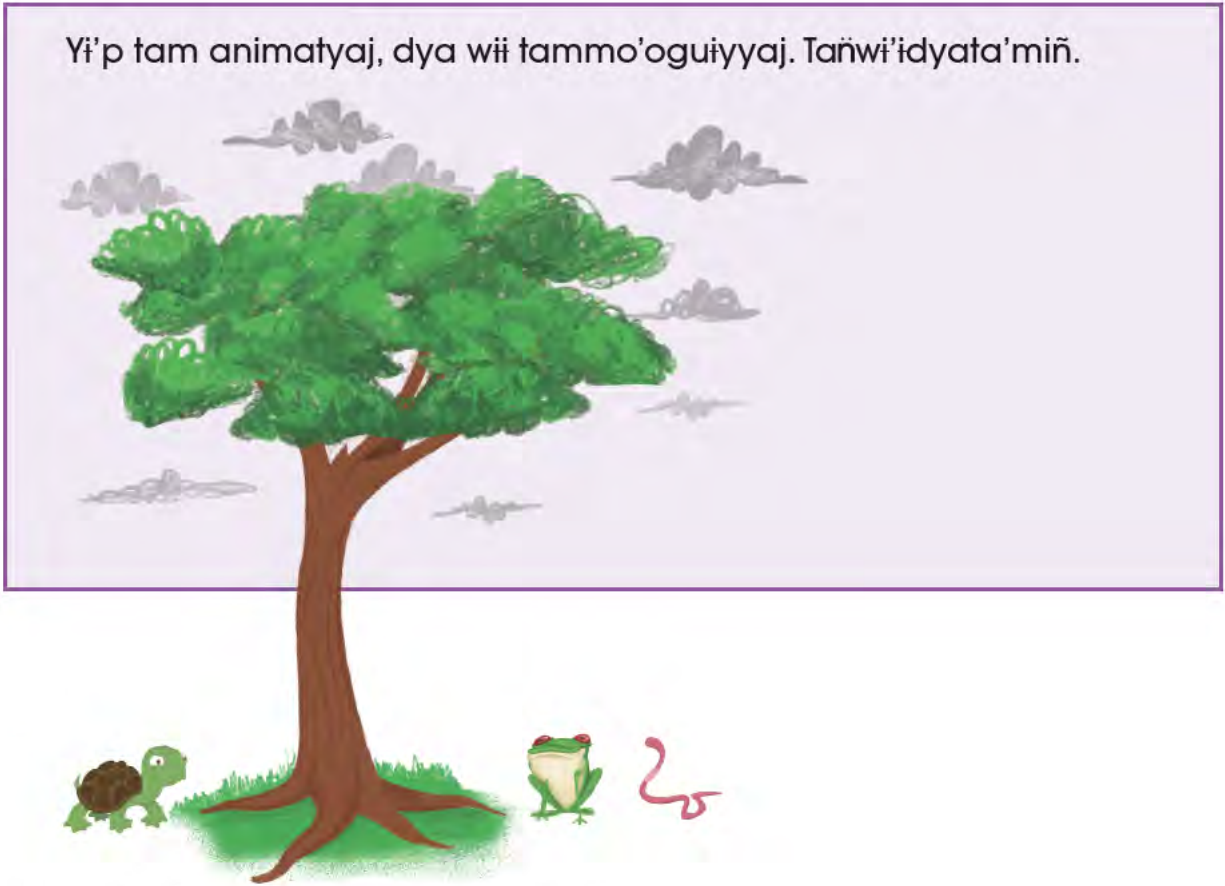
Siga' impa'tpa' tuum tyuuki' naxyukmi' witypa' iñik, odoy mo'ogui'iyi', je' tañmada'ypa' iga tuj wa'kpa'. Jesik dyam ja'yñe' iga' miñpam tuj.

Jesik immatoñpa' iga kukeeji'añtoomi' añweyjajpa' bu'uruñuutsuyaj, mich wiñ piktsooñityim, iga meex tuj wa'kyajpa'. Siga' tuum jaama' impa'tpa' tuum to't na'ps po'tpo'dañjoom, odoytyim mo'ogui'iyi', yooxpa'ati' ininik juuty muujka'ane'. Je' eeyañ tujixpatyim.

Jesik immatoñpa' iga' je'm pokpokyaj tsaam añmatyajpa', tsakyaaji' je'eyaj tañmadayyajpa' iga miñtyo'obam tuj.

Siga' i'ññixpa' iga pujne'eba' yik yu'uchiyaj, dya iñkusujpa', je'eyaj jobitytyim kuñigayyajpa'. Je'eyaj putyajpa' iga tujixyajpatyim.

Yi'p tam animatyaj, dya wii tammo'oguiyyaj. Tañwi'idyata'miñ.

Kutsoñ ta'ami' je'm akku'a'go'oyi'.

Tyi'iga' tsaam Maadenyaj je'm animatyaj iñmada'yo'oyiyaj.

Añmaati' iñjiximi' tyi'iga' wii tañwi'idyata' je'm animat ixo'yajpa'ap.

Siga' dya' kutiguiypa' je'm jii'tyijomyaj, wi'ap iñjaay iñjaakuyto'odayjoom.

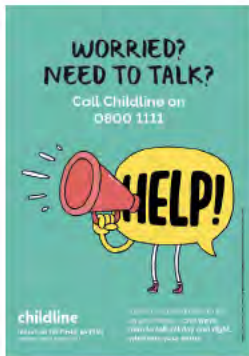

TAJAYTYA'MPA'

Kuwiñnaji'yo'oyiyaj.

Jesik miwitypa'iññik iñtyigañjoom impa'tpa' j'em kuwiñnaji'yo'oyiyaj miñmada'ypaab, weeñi' añmaatyi'.

A'makpuuti' ityyajpi'k naxwiñ:

Añtsooñi':

Tyii si'b nimityajpa' je'm kuwiñ naji'yo'oyiyaj.

Tyi'iga' maaden je'm najiiyo'oyi'.

Jesik yajum iñku'amta' tyi'am iñjoodoñato'oba' ku'ixtya'ami' siga' tyi'am impa'ta'mpa' jeextyim michpi'k iñjoodoñtam.

Tañku'amta'mpa' to'odayañjoom

Wa'ga'ayi' je'm kuyujki'wiñyaj iga' iku'a'miñ maykuyto'odayyaj ijykimyajpa'ab je'm nasxiwi' Chichonal mo'am miñmada'yiñ ju'tspiy Tsigañje'go'y mo'am tyi'idyik wi'aab tañwat jesigam tammatoñ je'm animat ixo'oyiyaj.

Jayka'ami watñaxtootojoom itypi'k naxwiñ:

Tañkupiñta'mpa' tyi'am tañjodoña'a'

Jesik ini'ityta'mum tyi'am mi'akwa'goytya' nanikta'ami' iñkuyujkuytyikki'im.

Añmatta'ami' tyi'am impa'tta'.

Kupiñta'ami' je'm ni'iyiyo'oyi' miyooxpa'tampa'ap.

Kupiñta'ami' je'm añ maatyiyaj meskuyyaj iga' nawaattaap je'm kuwiñ naji'yo'oyi'.

Tańkupińta'mpa' ju'ppik animat ixo'oyi' tańyooxaka'aba'.

Iga' tańwatpa' tuum kuwińnaji'yo'oyi' wi iga': tańkupińpa' tyii jaayo'oyi' animat ixo'oyi' tanańkejpa'.

Ityam tanańkejayjapa' tyi'am tanjajpa' je'm kuwiń najiyo'oyijoom'.

Ińtyumpiytyam, nimta'ami' tyii ińjaytya'mpa' iga' ińjaaykamta'mpa' je'm kuwińnaji'yo'oyiki'im, siga' ikusu'niyyajpa' iga' ińyoxaakata'mpa' je'm animat ixo'oyiyaj.

TAMA'YO'YTYA'MPA'

Maayi' je'm jaayi' nikpa'ab mo'am okmi' nañmatyaaji' inkuuyjukyunnatiwitam

JESIK MI'ITYOJ JE'M NASXIIWI'

Tsaam wiñigam, antigañjoom je'm jaaypiyuyaj wanyajpa'idyik tsu'uki'im mo'am ammatoñpa'idyik anjatuñweewej iga' nimpa', i'iduñtyii naspá' kejpa' iga' mijpi'k naska'o'oyi', dya' anjaampa' ju'tsañtsu'u' wanyaj je'm jaaypiyuyaj, nunda' waatyí' tsu'u' mo'am ityumpiy tiganñuj i'ña'amyaj tyi'am naspá', meex je'm añchikiñ chimpa' agui' tsu'ts wok, mo'am ampu'uch piyu'aapa' tsam kutaak tsu'uki'im, ikutsu'uyaaji' a'na'mpa'idyik iga' je'm poopjonyaj kekyajpa ikupakyaj mo'am tuum añtsaayi' pu'uch meemeyaj kekyajpa'idyik iñasyaj kuktikgañjoom. Mo'am jesik tsaamityampi'k pixiñtyam ijixiyaj iga' naspatsañ tuum naska'o'oyi' piimi' dyatyim ijodoñyaj tyi'apa'ab.

Tuum kutsu'uyaaji' moj ammatoñta' tuum widyay añjiiyi' tsaam ju'umi ikutsakpa' antigañjoom. Anyoomtiwi' nimpa'idyik iga' weeñi' tiganñjoom ity siñ , jesik wiikupi'ichawum je'm siñpaaki' kejpa'idyik ken jesik yaguiñ kutsu'uyaab, je'm jaypiyuyaj dyam wanyaj, ityumpiy tiine'añjakyaj, tsu'uñityim iwañiyaj tammatoñyajpa mo'am ju'ñ wanyajpa'. Ikukejaama' tiganñjomtyim wi' poopkuyjam kuyanne', aktiñpatyim ju'uts ni'añtsaama', anjatuñweewej ani'ma'ypa'idyik;

odoy kunepkeeti' iga' dya' tanjodoñ tyii je', ja'yañ weeñi' ijiisyaj
iga' tatogoytya'mpam dyam idyik ii putpa', pixiñtyam dyam
idyik nikyajpa' yooxaajiyaj. Jesmityi' tuum weeñi' ini'idyidyik
tuum iniji'yo'ykuy juuty moj iñmattaa iga je'm nasjaaka' Chiapas
ju'umi' ikutsakpa' antigañjuj toj je'm nasxiwi' Chichonal.

**Iwatyaj: Maurilia García Reyes
Luis Antonio García Lázaro**

Kujitketi' ju'utsyaj je'm animatyaj ixo'yyawi'ip jesik mi'ityoj je'm nasxiwi'
Chichonal.

Maygaaki' je'm jaayi' Jesik mi'ityoj je'm nasxiwi', ku'a'ami' tyityam
i'animat ixoyyaj, mo'am ju'utsyaj, jesigam mi'iñas je'm naska'o'oyi', mo'am
jaayi' yi'p kukajseetyijoom.

Tsaam maaden tantsoowa'i'ya'y je'm animat iñmaatyyaj, maaden iga'
añtuumjoom ta'itytya'miñ mo'am tanawi'ane'iñ tañku'ityseetyi'

Kujitketi' ju'utsyaj je'm animatyaj ixo'yyawi'ip jesik mi'ityoj je'm nasxiwi'
Chichonal.

TAME'PSKUJAGO'YTYA'MPA'

Akka'psa'ayi' tyi'am ityogo'ya'y je'm kuwiñ i je'm aňmatyi' ju'utstyim je'm jaayi' Jesik mi'ityoj je'm nasxiwi'. iñku'ampa' me'psjakkuyjoom Tyi iwatyjapa' je'm animatyaj.

tuum
aň tsaayi' pu'uch
meemeyaj kekyajpa'
idyik iňasyaj

tsaamityampi'k
pixiňtyam
ijjixiyaj iga' naspatsaň
tuum naska'o'oyi'

je'm poopjonyaj
kekyajpa ikupakyaj

Taäku'amta'mpa' to'odayañjoom

Tammichkata'mpa' je'm jaayiyaj

A'mta'ami je'm watñas ityyajwi'ib kukajseetyijoom mo'am jayka'mayyajij' tyii i'ixyajpa' je'm animatyaj.

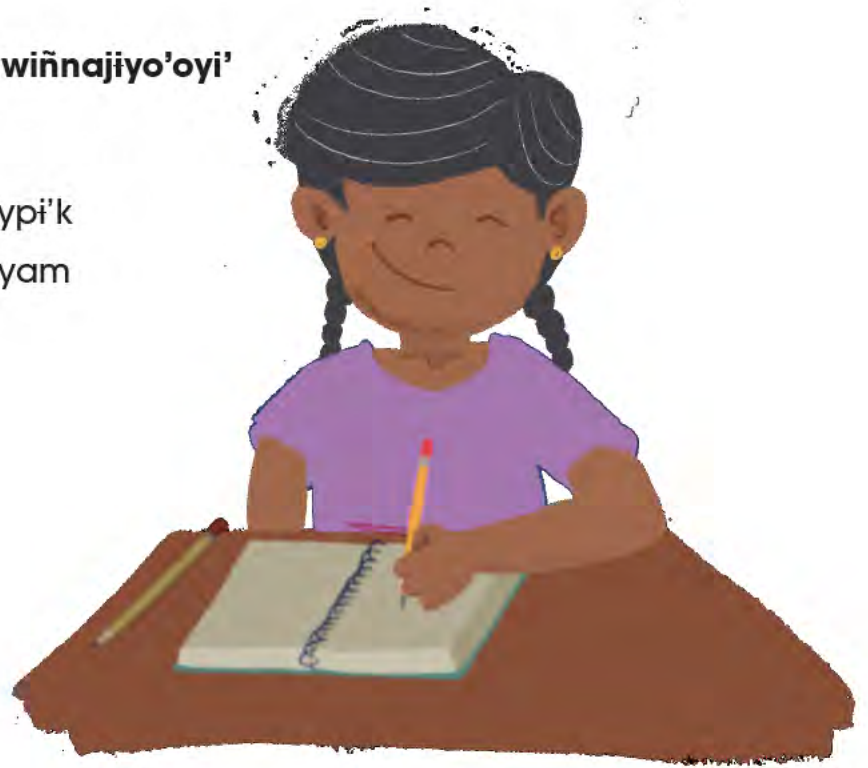
Ku'a'ami' je'm me'psjaaki' tootoyaj() (P) je'm xutyu' to'oday ini'itypa'api'k ikuwiñ iga' je'p yukmi' iñjaykamta'mpa' tyi'am mi'akkua'goytya', siga' dya' ini'itytya' je'm akkuago'oyiyaj ku'a'mta'ami' mo'am iñwa'tta'mpa' jesik miwi'ata'mpa'. Tyi' i'ixyajpa' animatyaj

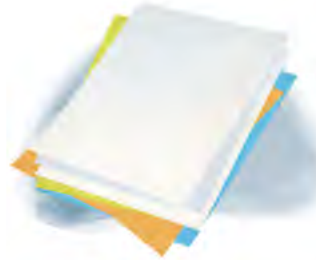
Tańwatpa' tańkuwińnajiyo'oyi'

Kumun jiixi' pikta'ami' iga' juutypi'k miwaga' yooxata'mpa', michtyam ińkupinta'mpa' juutypik.

Tampikpa':

Tuum mijpi'k poopto'oday

Kińo'ykuyyaj

Pimkińo'ykuyyaj

Yi'pyajam tampiga'ypa iga' tańwatpa' je'm ańki'mayo'oyi' tyi'am wi'aab tanańjak u tyi'am wii ta'akjoodońaa je'm animat ixo'oyiyaj u tańku'ityseetyi'.

Wada'ykuy je'm animat ikuwiñ u tyi'am wi'aab iñas je'm animat ixo'oyiimi' wiibi'k u dya wiibik watwado'oyi'.

Je'm mijpi'k poopto'oday, wiñ jii'tne'iñ iñnaaka' u ku'e'esnei'ñ. Je'm kuwiñ najiiyo'oyi' ikka'pxiñ tyiipi'k tanañkejto'oba' je'm ijakpa'ab. Wiñtyi' watkuti'itsi' iñjaykuyto'odayjoom, okmi' iñjaypam je'm añki'ma'yo'oyi' je'm mijpi'k poopto'odayjom

Jesik iñjaytya'mum mo'am iñku'e'esta'mum tsi'ypa' ju'uts yi'p:

Wi'abnam inwiiatta' je'm iñjaayityam mo'am ikuwiñtyaj yi'ppe'mmi' ixo'oyiyaj tanmmatoñyajpa'ab tañku'ityseetyijoom, ki'ipiñkuy mo'am wiitsakkuy tyi'am dya wi'aneyaj.

JE'M TO'T

Tuñkiy pijchi'y jaama' maknamosten jaamjoom, je'm kaampixiñtyam agui' aña'kneyajumidyik, iga' je'm imokñiipiyaj, tsaam kuxi'chketneyajumidyik, dya' midyik chijoyñe tuj. Nu'k tuum jaama', tsaam wiiko'makukejti'p jesik kukkukeeja'awum, moj añu'ksaaji, weeñi kaampixiñtyam mayma'yayaj iga' chijo'ypam tuj; meex tuum anjaatyiiwi' mayma'yaa. Iwichoomo' pu'ktuk piñpa' idyik añki'im iga' chijo'ypam tuj, jesiktyim añwej nim ¡ayweyañ ! ¡ayweyañ ! jesmityi' put anjaatyiiwi' mo'am oy i'am iwichoomo' iga' tyi'iga añwej, iñi'ma'y: ¡Tyii je', tyii je'! iwichoomo' nim: tuum wey to't yi'im idyik ity, okmi' nim anjaatyiiwi': juuty ity, nim iwichoomo': añji'ixka'um. Anjaatyiiwi' ken ijo'yka', iñi'may iwichoomo': tyi'iga inikka', dyapix iñjoodoñ iga' tujixpam, si'ib iga' inikka'um dyam chijo'ypa tuj. Nuumatyim, juuty tsaam añu'ksane'idyik, mojum añtiwañaaji' i dyam chijoy tuj.

Iñmatyajpa' tantsaamityam iga' je'm animatyaj ixoyyajpa'ap dya wii tanakka'ayaj, iga' je'eyaj ta'akjoodoñayajpa' je'm witampi'k naska'o'oyi' iga tañwii nigaytya'mpa'. Me'ega je'm yoomo' dya'idyik ikka' je'm to't, chijo'yidyiksi'p tuj. Siga' tanjaga'ypa i'iityiyak jakpatyim i'ixo'oyiyaj, jesik dyam ikkupakp Si'ib jesik i'ñixtya'mpa tuum to't iga puttne'e tupijñe'eba jaama', odoy akka'ata'ami', je' tujixyajpa' iga putneyajpa'.

Iwatyaj: Maurilia García Reyes.

Luis Antonio García Lázaro.

Jiykupujta'ami' tyi'am immaytya'

- Añmaati' ju'uts mich iniktiiy yi'p jaayi'.
- Tyi'iga' ijo'yka' je'm piixiñ iga' akka'ataa je'm to't.
- Michigañje'kne' tuum animat ixo'ypa'ap.
- Mich iniñjaam wii tañwi'idyata' ixo'ypa'ap animatyaj.

TAME'PSKUJAGO'YTYA'MPA'

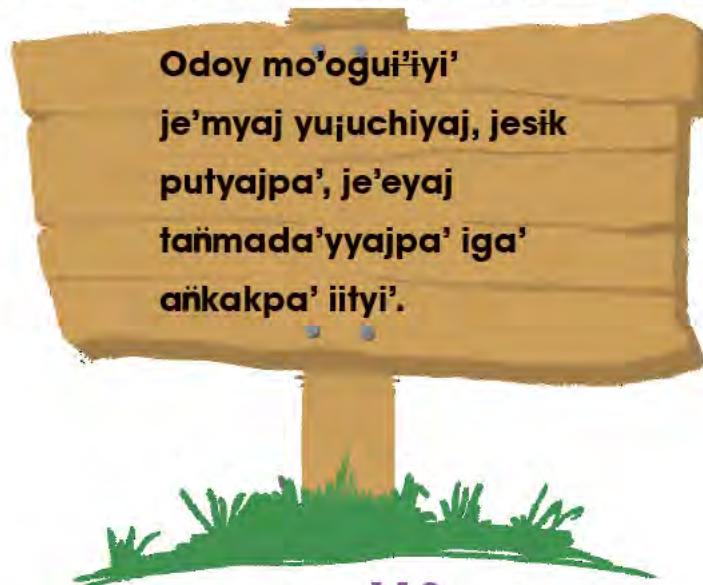
Iñku'a'mpa' je'm me'psjakkuyjoom itywi'ib () () Jutsaa mi'iñas
imme'psjaakpa' mo'am iñku'ixpa' je'm kuwiñyaj iga' jeempi'gam
impe'tpa' iniñik okmi' iñjaaypa' ju'utsam nas je'm añmaaty'i'. Jesik
inikkupakum wi'abam iniñkej.

Imme'psputpa' je'myaj kuwiñyaj ityaywi'ip me'psjaaki'tootoyaj () ()
mo'am iñwatpa' tuum xutyu' kuwiñnajiyo'oyi.

TANAÑKEJPA' TANYOOXAKUY

Jesik iñkuwiñnaji'yo'oyi' kupakne'um ku'a'ma'ayi' iñkuyujkuytyikki'im i'añki'
mo'am juuty tsaam naasniimpa' tiganjoom, jemum akka'ami'

Añmatta'ami juutypik mojpá' iñjaaytia' je'm jaayi' nikpa'ap je'm kuwiñnaji'yo'oyijoom, iga tañwii wadaytya'miñ je'm animat ixo'yyajpa'ap. Siga' iñku'ixtya' ja'yka'ami' iñjaaykuyto'odayjoom. Wi'ap iñwa'tta' tuñgakyaj añki'mo'oyi'.

Nakuti'itstaaji'

Maayi' yi'pyaj akwa'go'oyiyaj mo'am kujitketta'mi' je'm wii ańtsońpa'ap.

1. Ju'ppik ińi'iyi'ypa' ju'uts je'm meeme' ańtsaayi'.

Kekpa' pu'uch pe'm

2. Tyii ińwatpa' jesik mi'akwago'ypa' tyi'am ińjoodońato'oba'.

Akkuago'ypa' Anańktsoońpa' Ammaypa'

3. Tyii yukmi' wi'ab tanańkej maaden ańmaatyi'.

Xuutyuto'oday kuwiń naji'yo'oyi' jii saktsi'yo'oyi'

Tyiiińam atogoya'ypa' iga' ańkuyujka'aba:

TUKUNA' PO'A'

MOSTEEN JOOMYOOXAKUY

Tampikta'mpa' je'm aytsoyyaj iga' tañwatpa'tuum maykuyto'oday aychoyiywi'ip iga' jeempi'gam ta'ñixpikpa' tyii meskuy je'm aytsoyyaj.

Tyii tañkuyujka'aba': Tanjaykamta'mpa' tootojoomyay tyii meskuyyay je'm aychoyyay mo'am tañwatpa' tuum maykuyto'oday aytsoyiywi'ip, iga je'pmim ta'ñixpikpa' ju'ptam tsoyyaj ity tantigañjoom

Tyi'am tanjoodoñ:

Tantumpiytyam ta'aguknetaa tsoy iga' oyñe' tamimneta'ami'. Anmaati' inkuyujkuytyikjoom ju'ptam tsoy mikpisne' jesik oyñe' mimimne'i'.

**Tanakwakpa' je'm tsaampiixiñtyam ichoywatyajpa'ap
je'm aychoyyaj.**

Kumun anmatta'ami' ii michoyiytya'mpa' jesik miminne'aktinta'mpa'.
Jaypu'tta'ami' tuum tootojoom.

Jayka'ma'ayi' iñiyi' je'm micho'yi'ypa'ap jesik mimimne'eba'.

Jaykamta'ami' je'm jiityiyukmi' ju'ptam ka'akuyyaj iñjoodoñtam iga'
imatsyajpa' tsixtyam.

Ka'akuy wi'apa'ap tamats	
1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

Kumun tu'mtam jiixi' iga' inikwa'kta'mpa' je'm ijoodoñpi'k icho'yi'yo'y aytsoymi'.

Kumun jayputta'ami' juutteen akwa'go'oyiyaj. Pikta'ami' yi'p añamaatyi' piktapa'ap iga' wattaap tuum akwa'go'oyi'. A'makpuuti' je'm Watnewi'pigam.

- li
- Tyii
- Ju'uts
- Ju'p
- Ju'tsañ
- Juuty
- Juutypi'k
- Juchix

- li minkeja'y iñchoyiyo'oy aychoyimi'.

Okmi' jayputta'ami' je'm akwago'oyiyaj iñtyigañjoom mo'am piiki' iga' inikwa'kpa' je'm michoyiyo'ypa'ap mich.

Kumun ańmatta'ami' juutypi'k inkutsońta'm je'm akwa'go'oyiyaj mo'am jaykamta'ami' tuum mįjtotojoom tyii ińjoodońata'.

Jaypuuti' tuum tootojoom ju'ptam aychoy mińmadaytyaa iga' tsoywalkataap mo'am jayka'ma'ayityim tyii meskuy. Akka'psi' yi'p ańmaatyiay nimyajpa'ap tyii meskuy je'm aychoyyaj. A'makpuuti' je'm watnewi'ipi'gam.

Tsootso'ay icho'yi'ypa' su'kxi' _____

Yatyi'ay icho'yi'ypa' _____

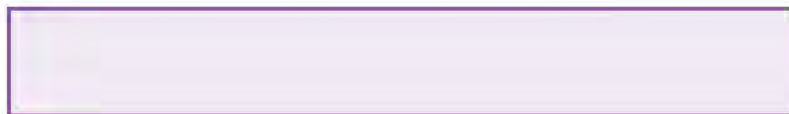
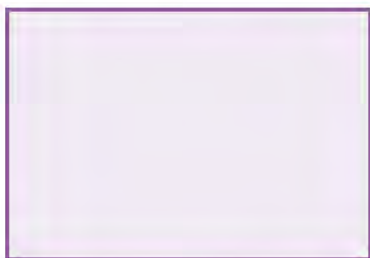

Paaki'ay icho'yi'ypa' _____

Patań i'ay icho'yi'ypa' _____

Waada'ayi' tuum aychoy ikuwiñ mo'am jayka'ma'ayi' tyii meskuy.

Kumun tu'mtam jiixi' iga' iniñwejpikta'mpa' je'm i'ixpikpa'ap je'm aychoyyaj iga' miñmadaytya'miñ je'm je'epi'k ijoodon.

Kujiisi' iga':

- Tuum kutsoy jesik nikpa' iniñwejpik iniñga'ypa' tuum ixaaja'.
- Jesik je'm kutsoy mojpga' añmaatyi' tanwii kumatonpa'.
- Tuum kutsov tanwiiɓiktsonɓa' iaa' tanwiiɓiktsñɓa': iesik nu'kpa', jesik nikpa

Maayi' yi'p jaayi':

A'NAACHI' PAÑTYI' TSO'YI'YO'YPA'.

Anaachi' Pañtyi' wi'aap icho'yi'yo'y. Je' ikume'tspa' aychoyyaj jimñijoom, je' ijoodon ju'ptam ay ichoywatpa'ap. Je' nimpa':jesik agui' toypa tankoobak tan satspa' paaki'ay mo'am tammujpa', jesik sujki'ypam; siga' tamatspa' jawan jesik tawada'ypa' tsoy kachupatañmi' i'ay; siga' tako'owane' jesik ichetsa'ypa' nachaññaaka' iga' je'pmim ta'no'tspa' te'eñiñ tanni'ipiñ; siga' iñchoyiytyo'oba tyiñchaañ jesik uga'ayi' epasu't ityichik. A'naachi' Pañtyi' agui' ijoodoñ icho'yi'yo'y. Je'am tañkejaypa' uxyam ju'ppik aytsoyyaj wii tañtsoywyaj.

Iwat: Rogelio Mateo Gutiérrez. Emmanuel Rodríguez Ramírez. Julio Sánchez Márquez.

Kumun añmatta'ami' tyii nimpa' yi'p jaayi' mo'am nimta'ami' juutypik iku'amyajpa' je'm aychoyyaj tuum kutsoy.

Kumun añmatta'ami' je'm kutsoy iniñwejpiktamwi'ip inkuyujkuytyikjoom. Wii kumatoñta'ami'. Waati' tuum kuwiñ ityootojoom mo'am jayka'ami' tuum añmaatyi' mikjiispa'ap tyii iñmat je'm kutsoy.

Me'psme'psjaaki' juutypi'k nawatyajtaap je'm aychoyyaj iga' tsoywat kayajtaap miñpa'ap je'm me'psjakpa'ap tooto (...). Okmi' ne'kska'ma'ayi' juuty ipatpa'ap.

Tuktaap je'm aychoy

Satstaap je'm akchoy.

Sostaap je'm aychoy.

Ja'ptaap je'm aychoy.

Tsaytyaap je'm aychoy

Ku'amta'ami' makna' aychoyyaj itywi'ip iñtyigañjomtam iga' iñki'ipiñta'mpa' iñkuyujkuytyikjoom. Okmi' jayka'maytya'ami' tuum totojoom iñiyyiyaj mo'am jaykama'ayityim tuum jixi' ininmatpa' ju'utsyaj. Yajpa' aktiisi' tuum to'odayjoom je'm aychoyyaj. Piiki' je'm aytsoyyaj iga' iniktitsta'mpa'. Kukoomi' tuum maykuto'odayjoom je'm aychoyyaj mo'am anchijpaaki'.

A'mta'ami' ju'utsyaj yi'p aychoyyaj mo'am jaykamta'ami' tuum jixi' juuty ininmatpa' ju'utsyaj.

TSEMPAGAK TOOYA.

Juchixtyam tamatspa' je'm tsempagak tooyaka'akuy iga' dya' tanawi'idyatamtaa. Ity piixiñtyam, yomtām yooxayajpa'ap kaamjoomyaj, imatsyajpa' je'm ka'akuy iga' jaamkukmi' yooxayajpa' jesik ni'ktisyajpam iukyajpa' pagakni' je'm ini itypa'ap ni'antsama' ity maktasteen tsempagak ka'akuy, je'm ne'kspa' ap je'm iñu'kpa'ap tsemtuñ (yi'p ijaamyajpa' tsaamityam.)

Je'm punik tsem. (Yi'p ne'kspatyim, tsaam toypa' iñnu'kpatyim je'm tsemtun.) siga' je'm tsemtuñ ka'akuy dya' ne'kspa, dya tyii mej tanuga'y tsoy siga' xinyajpa' tan ki'iyaj mo'am ta'na'amo'oyi', jesik dya ta'nuga'ypa' ni', tsamnewi'ip ta'nuga'ypa' uxantyi', jesik nuuma' tañku'ama'ypa' tsoy. Ity je'm tsa' tyiichik akyumtaap mo'bam ta'nuk. Siga' ta'akjawa'ni'ypa' idya' tapisto'oba', jesik ta'nugaypa' je'm tsoy ma'ytyapa'appik tsoytikki'im.

Jesik si'ga' dya' tapisto'oba' tanakwa'kpa' je'm tso'yi'yo'ypa'ap iga' ta ni'iyi'ya'yiñ ju'p tsoy tanjuypa'. Dya' tanya'ak tanatso'yiytyamtaap, wi'aap tanatso'yiykataap, wiñ iga' ta'akua'go'ypa'; tanakua'kta'miñ tuum iñun'kpa'ap. Je'm tsem waycha' ityyawi'ip je'm iñun'kpa'ap tsemtuñ je'm punik tsem, dyam ta'na'mpa je'm tso'yi'yoyki'iwiyyaj tana'ityyajwi'ip tsoytikki'im, tachi'iyajiñ je'm tsoy wiibi'k ta'nuk pitketyajtapa'ap ju'upiyajpi'k.

“Nuntajiyi’. Lengua Popoluca. Veracruz. Cuarto Grado”

To'oday ma'yo'ykuy. 164-165.

(Versión corregida por Rogelio Mateo Gutiérrez)

Añtsooñi' yi'p akwago'oyiyaj:

Tyii meskuy je'm aychoy ijiykimpa'ap je'm jaayi'

Tyii naspa' me'ega' je'm nuntapiixiñ dya' i'ixpikyajpa' yi'p tsoy.

Jayka'ami' tuum jiixi' iñmatpa'ap ju'p ka'akuy wi'aap tamats siga' tajesaap ju'uts inkejpa' je'm kuwiñ. A'makpuuti' je'm watnewi'ipi'gam.

Kumun maytya'ami' iñkuyujkuytyikjoom yi'p akwago'oyiyaj mo'am jayputta'ami' iñtyootojoom.

- Juchix moj keeji' je'm jiixi' iga' tanatso'yiytyaap.
- Tyii ipikyajpa' nuntapiixiñyaj jesik natso'yiyajtaap.
- Juutypi'k natso'yiyajtaap je'm saktampixiñtyam.
- Juutypi'k wattaap tuum tsoy.

Watta'ami' tuum xutyu' añtu'umaaji' mo'am ku'a'mta'ami' maykuyto'odaytikmi' je'm maykuyto'odayaj inimiñpa'ap je'm aychoy añmaatyi'.

Ki'ipiñta'ami' iga' wi'a'iñ iñkutsoñta' je'm akwa'go'oyiyaj.

Maytya'ami' iñkuyujkuytyikjoom juutypi'k iñkutsoñta' je'm akwa'go'oyiyaj mo'am añmatta'ami' tyii iniktsi'ytya'.

Kumun maytya'ami' yí'p akwago'oyiyaj mo'am añmatta'ami' tyii nimpa'.

JUUTYPI'K NATSOYIYYAJTAAP NUNTAPHIXIÑTYAM.

Tsaampiixiñtyam ijodoñ tatso'yiyaj. Siga' tamimne'eba' jesik nikpa' tana'm tuum tsaampiixiñ iga' tatsoyiyiñ. Tananmadaypa' ju'uts tananjam iga' je' ijodoñam tyii tachi'iba' iga' tapixiñ. Yí'p jiixi' wiñigam miññe'. Ijodoñyajtyim ju'ptam kuy tsoyaj, ijodoñyajtyim ityii pigaytyaap tuum kuy iga' tsoywatkataap, ijodoñyajtyim tyityan inimotyajpa' tuum ay iga' iwatyajpa' tuum tsoy.

TSOY AYPÍ'K.

Tuum kuy pigaytyaap i'ay iga' tsoywatkataap. Siga' agui' toypa' tañkoobak jesik tukyajtaap waatyí' ay; paki'ay, mu'tsa'y, tsi'gay, pu'utoki'ay. Tsu'añ yí'p ayyaj satsnamotyajpa' ni'imi', iga' akmoñtaap añki'im, iketka'iñ mik. Jesik pagagaap je'm ni' iga' imatspa' mik. Ikukejaama' piktábam je'm ni' iga' koobak mujkatabam.

TSOY NAAKAPI'K.

Ity kuy tso'yapa'appi'k iñaaka'. Siga' miko'owane' jesik chetstaap nanchiñ iññaka' mo'am akyumtaap tuum xutyu' su'uñjoom. Jesik jokoxpijpa' je'm ni' o'tstabam je'm ko'owajji'. Je'm nanchiñ ñaaka' akyumtawi'ip wii mu'tstaap agañjoom. Jesik wii mu'tsum je'm naaka' po'ttabam tsa'apyukmi'. Je'm ipo'otyí' pigaytyaap iga' añyinpaktaap je'm ko'owajji'.

TSOY TYIICHIKPI'K

Tyiichik tsoywatkatapyim. Epasu't ityiichik piktaap iga' tsoiyityap tyiñchañ. Wixkimtaap je'm epasu't mo'am wii tse'aytyaap ityiichik, yajpa' chijchijko'tstaap tsa'apayukmi' mo'am akyumta' tuum xutyu' su'u ñjoom. Jesik wii yumum akkettabam mo'am uktaap jesik jokoxpijpanam.

Iwat: Rogelio Mateo Gutierrez Emmanuel Rodriguez Ramírez

Mayxeeta'ami' je'm jaayi' yi'k kiñniyajwi'i'p mo'am jayka'maytya'ami' yi'p jiityiyukmiyaj:

Kumun mayxeeta'ami' mo'am jayka'maytya'ami' juutypik ixpiktaap je'm jaayi' iñiyi'.

Jaypuuti' tuum tootojoom je'm jaayiyaj iikniyajwi'ip. Okmi' kumun ki'ipiinta'ami' mo'am watnasta'ami' tyii nimyajto'oyba'.

Me'psme'psjaaki' Juutypi'k taiwatpa' tuum tsoy minyajpa'ap je'm me'psjakpa'ap tooto' (...) mo'am nekskama'ayi' je'm kuwiñ ipa'tpa'ap.

Kumun maytya'ami' yi'p akwago'oyiyaj mo'am ańmatta'ami' tyii nimpa'.

TAMCHI'CH

Yi'p tuum kuy dya ju'chań imooya pu'uch, ke je'm i'a'mpa'ab jaama' i'ayyaj ańwa'ka'wa'k

JUUTYPI'K NAWAATTAAB

Tuktaab tuum ańrooxi' i'ayyaj. Wii tse'eyajtaa ayyaj iga wii satstaab pudyińcham ińi'tsuus. Akkuchińkataap jutyim ity je'm ka'akuy.

Yi'p nawaattaab ju'tsań nasuntaab kitsa'ayińcham je'm ka'akuy.

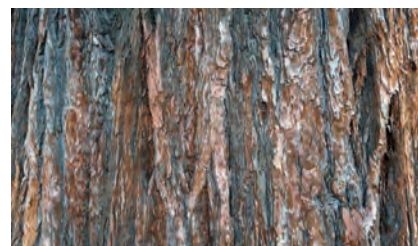
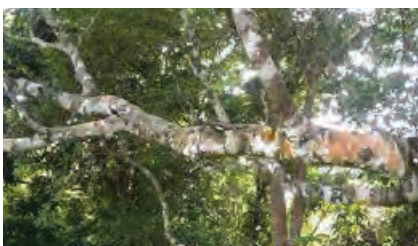
Iwat: Maurilia García Reyes

Ańtsoni'yi'p akuago'oyi':

- Tyi'iga' wii iga' tańixpikpa' je'm aychoyyaj.

Akua'aki' ińtyikmi' juutypi'k wattaap tuum tsoy aychoymi' mo'am jayka'ami' yi'p jińtiyukmi'.

A'amí' yí'p kuwiñyaj mo'am me'psme'psjaaki' Je'm iniwatpa'ap aychoy tuum ka'akuy miñpa'ap je'm me'psjakpa'ap tooto' (...). Nekskamyajji' je'm añmaatyi' ipa'tpa'ap.

Jaypuuti' tuum tootojoom ju'utsyaj je'm aychoy si'ppa'api'k iniktits.

Maayi' je'm aychoyyaj iñi'yi' iniktitstamwi'ip mo'am jayka'ami' yi'p
jiityiyukmi' tuum jiixi' iniñmatpa'ap tyii meskuyyaj je'm aychoy.

A'makpu'uti' yi'p watnewi'ipi'gam.

Jonyaatyí'ay satstaap iga' je'pmim aksujkiytyaap pu'usaawa'

TYII MESKUY JE'M AYCHOYAY

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Kumun ki'ipiñta'ami' je'm iñjaayityam iga' wii jaykamne'iñ.

- Ini'idiyñ je'm jaykamo'oyi' mijpi'k jesik mojpa' tanjayka'm je'm añmaatyi'.
- Je'm añmaatyi' odoy naneksmatsneyajta'iñ.
- Inidiyñ ityi'imi' jesik yajpa' iñjayka'm je'm iniñmaatyi'.

Maayi' yi'p jaayi'.

TSOKOYXAAWA'.

Lusaj iñmatpa' iga' tsokoyxaawa' agui' imatspa' tsiixtyam. Oypa' imatsyajpatyim tsaamityampi'k. Yi'p ka'akuy matso'ypa' jixikuymi': siga' tuum yoomo' agui' jii'pa', jesik ikmatspa' imaanik jaychiixipi'k; siga' tuum piixiñ agui' jii'spatyim, jesik ikmatspa' imaanik wooñipik. Yi'p ka'akuy matuño'ypa'.

Tuum xutyu' tsiixi' ini'itywi'ipik tsokoyxaawa' agui' wejpa', dya' moñpa'. Tumtum kutsu'uyaaji' agui' sa'awakompa', dya' chixpa'. Agui' pi'imap iga' ityopto'oba' je'm saawa' itywi'ip ikuytyikjoom. Siga' dya' tantso'yi'ypa' wi'aap ika'.

Tuum kutsoy i'ixpikpa' yi'p ka'akuy iga' jaaya' icho'yi'y. Jonyaaty'ay tsoywatkataap. Mosnawisten i'ay satsaytyaap ki'imi' mo'am aksu'ktaap je'm tsiixi', jesañtyim ja'asaytyaap agañjoom mo'am pi'idaytyaap ipu'u. Je'm kutsoy iwa'ga'ypa' ta'noomi' iga' ikpixiñ je'm tsiixi', je'eyukumi' tso'yaap je'm ay. Iwa'ga'ypatyim je'm tsiixi' iiaatunvai iaa' iivputvaiiñ tvii tsam ijiisayajpa'. Akmigoy wasyajtaap je iwaspudayyajpa' je'm jixi' iku'tpiknewi ijiixiyaj jesik yi'p ka'akuy dya' imatoñpa tsiixi' dya' pispá'.

**Iwat: Emmanuel Rodríguez Ramírez
Rogelio Mateo Gutiérrez.**

Maayi' yi'p jiiixiyaj mo'am akkama'ayi': je'm iinmatpa'ap yi'p jaayi' mo'am je'm dyapi'k iinmatpa'.

Tsokoyxaawa' imatspa' na'ps tsiixi'.

Je'm jaychiixi' ikmatspa' i'aapa'.

Je'm tsiixi' agui' pi'imaap, dya wi'ap ichix.

Je'm tsiixi' akku'ttaap jonyatyiy.

Je'm kutsoy iwagaypa' tanoomi' iga' tsoya'iin je'm ay.

A'ami' yi'p aytsoy ikuwiinyaj mo'am jayka'ma'ayi' tuum jiiixi' iinmatpa'ap tyii meskuy

Tañwatta'mpa' tuum maykuyto'oday aytsoyiywi'ip

Watta'ami' tuum xutyu' añtu'umaaji' mo'am ki'ipiñta'ami' jutteen maykuyto'oday aychoyiywi'ip.

Kumun añtsoñta'ami' yi'p akwa'go'oyiyaj:

- Tyii ini'ity je'm makkuyto'oday aytso'yiywi'ip .
- Tyii meskuy je'm makkuyto'oday aytso'yiywi'ip.
- Tyi'iga wii tañwat yikxpik tooto'.

Me'spme'psjaaki'Je'm ini'itypa'ap tumtum maykuyto'oday ijojmi' miñpa'ap je'm to'oday ma'yo'ykuy (...) mo'am ne'kska'ami' juuty iñi'yi'.

Kumun ańmatta'ami' iga' juutypi'k ińwatta'mpa' je'm maykuyto'oday aychoyiywi'ip mo'am ańmatta'amityim tyityam impikta'mpa' iga' iń watta'mpa' ińyooxakuy.

Jaypudaytya'amim je'm maykuyto'oday aychoyiywi'ip ityo'odayyaj. Je'm tootojoom ińjayka'mpa':

- Je'm aychoy ińiyyi'.
- Je'm ańmaatyi' ińwatwi'ip juuty inińmatpa' ju'uts je'm aychoyyaj.
- Je'm ańmaatyi' yaj juuty inińmatpa' tyii meskuy je'm aychoyyaj.

Yaaty'ay

Yi'p hay wi'pkiytyam, kamamtam, tsusaykiinpa'.

Jonyatyi'ay satstaap iga' iksujki'ypa' pu'usaawa'

Jesik yajum ińjayputta'm ityumpiy je'm to'odayyaj chokoymi' ne'kska'maytya'amim je'm aychoy iniktitstamwi'ip je'm maykuyto'odayjoom.

Ta'tsta'ami' je'm to'oday ińjayputtamwi'ip ju'utsam ińxunta'mpa'. Yajpa' wadaytya'ami' je'm immaykuyto'oday aycho'yiywi'ip iwińpak, ińawińkejtaaji', ityu'uńi, ińmooki' wińpak mo'am ińi'iyiyoyoi'.

Jesik yajum ińwadaytya'm ityumpiy ininikpa'ap je'm immaykuyto'oday nunta'amim.

**Tanañkejpa' je'm maykuyto'oday aychoyiywi'ip
iga' ixpi'kta'iñ je'm tantsoytya'm.**

Tu'mta'ami' tuum jixi' iga':

- Juutypi'k iniñkejta'mpa' je'm maykuyto'oday aychoyiywi'ip.
- Juchix iniñkejta'mpa'.
- Tyii ityi'kspa' iwatyaj tumtum je'm iñkuyujkuyñatiwi'.

Jayka'ami' tyiityam mityi'ksta'mpa' iga' iniñkejta'mpa' iñyooxakuy.
Kuyujki'iwiniñ Tyii ityi'kspa' iwat

Añkejta'amim iñmaykuyto'oday aychoyiywi'ip juutypi'gam iñkujiista'.

Nakuti'itstaaji'

Maayi' yi'p akwa'go'oyiyaj mo'am kutsoñi'

- Tyii meskuy je'm aychoyyaj.

- Ju'ptam añmaatyi' iñmatpa'ap iga' juutypi'k me'tsyajtaap je'm aychoyyaj.

- Ju'ptam añmaatyi' iñmatpa' iga' juutypi'k nawatyajtaap je'm aychoyaj iga' tsoywatyajkataap.

- Tyii ini'itypa' tuum maykuyto'oday aychoyiywi'ip.

A TSAAYI A MAATYIJAJ (GLOSARIO)

Aañmo'oñi' / mo'oñi'

Anjaago'yi' tikmi'

Anjiichichmiichkuy

Añnego'oyi' añaaty'i'

Antsooñi'

Añtopku'umi'

Apñi'yi'

Añtsaayi' añaaty'i'

Aytsoytootoma'yo'oyi'

Ini'idyo'oyi'

Ityiigañkejpa'

Jaayi'

Jaayi' yejnewi'ib

Ja'yo'oyiyaj

Jaykuyto'oday

Jaatuñniyi'

Ja'amaktsi'yo'oyi'

Jayka'mo'oyi'

Jaayi' nanikñigo'oyi'

Jaykunu'kuy

Jiykupuuji'

Joomyooxakuy

Juñto'opimiichi'

Ka'ypa' / kitsa'ypa'

Tamal

Palacio Municipal

Lotería

frases negativas

Lo escrito

Saltillo o glotal

Apellido materno.

Lista de palabras

Catálogo de plantas

Contenido

Ofrece

Texto

letras cursivas

Escritura

Cuaderno

Apellido Paterno.

Memorama

Letras

Portador textual

Pizarrón

Discusión organizada

Proyecto

Parecido al dominó

Quitar

Ki'no'ykuyyaj
Koobak jayniiyi'
Kutsooni'
Kuwiñ
Kuwiñ naji'yo'oyi'
Kuyja'yo'ykuy
Kuyujkuynatiwi'
Ma'yo'oyiyaj
Maykuyto'oday aycho'oyiywi'ib
Maykuyto'odaype'etyiyaj
Maykuyto'odaytikmi'
Maykuyto'odayjayka'mo'oyi'iywi'ib
Me'psjaaki'tootoyaj
Mijtootojoom
Mi'
Mijpi'kjayka'mo'o'yi'
Naawiñkejtaji'
Nakuti'itstaaji'
Nanikniigo'oyi'
Na'wooxa'ayi'
Ni'yi'añtsaayi'
Ni'yi'yo'oyi'
Nuumañmaatyi'
Okjaayiniyi'

colores de madera
título
Para la oralidad
imagen o fotografías
cartel
lápiz
Compañero de escuela.
Lectura
herbario
Bibliografía
Biblioteca
Álbum de letras
Recortables
Papel para rotafolio
Preposición con
Letra mayúscula
Presentación.
Autoevaluación
Portadores
Desbordamiento.
Lista de nombres
Índice
frase afirmativa
subtítulo

Ogañmaatyi'
Po'a
Pimki'ño'ykuyyaj
Saautuj
Seke'añmatyiyaj
To'oday akka'ykuy
To'odayma'yo'ykuy
Tootji'imi'
Tootniiyiyaj añkejoyopa'ap
Tyiitañkuyujka'aba'
Tsa'ay / tsa'tyiichik
Watñax
Wintyi' aamtyiykuuyuji'
Wii'ay
Wisnajayka'mo'oyi'
Wiitsaaki' añaatyiyaj
Xutyujayka'mo'oyi'
Xutyuto'odayyaj
Xutyuto'oday

sufijo
Bloque
marcadores
Huracán
Sustantivos simples
portafolio de evidencias
páginas.
Tendedero
Letreros
Propósito
Raíz de piedra
Dibujos
Primer grado
Yerba buena
Monosílabos
Sustantivos compuestos
Letra minúscula
Tarjetas
Tarjetero

Me'psjaaki' tootoyaj.

Tannuntajiiyi' ijayka'mo'oyi'

a	a	a	a	a	b	b	b	b
b	ch	ch	ch	ch	ch	d	d	d
d	d	dy	dy	dy	dy	dy	e	e
e	e	e	i	i	i	i	i	g
g	g	g	g	i	i	i	i	i
j	j	j	j	j	k	k	k	k
k	l	l	l	l	l	m	m	m
m	m	n	n	n	n	n	ñ	ñ
ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	o
o	o	o	o	p	p	p	p	p
r	r	r	r	r	s	s	s	s
s	t	t	t	t	t	ts	ts	ts
ts	ts	ty	ty	ty	ty	ty	u	u
u	u	u	u	w	w	w	w	w
x	x	x	x	x	y	y	y	y
y	'	'	'	'	'			

Tannuntajjiti' ijayka'mo'oyi'

a	a	a	a	a	b	b	b	b
b	ch	ch	ch	ch	ch	d	d	d
d	d	dy	dy	dy	dy	dy	c	e
e	e	e	i	i	i	i	i	g
g	g	g	g	i	i	i	i	i
j	j	j	j	j	k	k	k	k
k	l	l	l	l	l	m	m	m
m	m	n	n	n	n	n	ñ	ñ
ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	ñ	o
o	o	o	o	p	p	p	p	p
r	r	r	r	r	s	s	s	s
s	t	t	t	t	t	ts	ts	ts
ts	ts	ty	ty	ty	ty	ty	u	u
u	u	u	u	w	w	w	w	w
x	x	x	x	x	y	y	y	y
y	'	'	'	'	'			

Tannuntajjiti' ijayka'mo'oyi' {Mayúsculas}.

A	A	A	A	A	B	B	B	B
B	CH	CH	CH	CH	CH	D	D	D
D	D	DY	DY	DY	DY	DY	C	E
E	E	E	†	†	†	†	†	G
G	G	G	G	I	I	I	I	I
J	J	J	J	J	K	K	K	K
K	L	L	L	L	L	M	M	M
M	M	N	N	N	N	N	Ñ	Ñ
Ñ	Ñ	Ñ	Ñ	Ñ	Ñ	Ñ	Ñ	O
O	O	O	O	P	P	P	P	P
R	R	R	R	R	S	S	S	S
S	T	T	T	T	T	TS	TS	TS
TS	TS	TY	TY	TY	TY	TY	U	U
U	U	U	U	W	W	W	W	W
X	X	X	X	X	Y	Y	Y	Y
Y	'	'	'	'	'			

Ju'utskoom juutykej.

Sojañjoom

Mooya'añjoom

Puuchi'añjoom

Nono'añjoom

chipi'ñañjoom

Mu'gañjoom

Uuju'añjoom

Api'dyañjoom

Mogañjoom

Ju'utskoom tañku'ityseetyi'

Ju'utskoom je'm figañuj.

ity Tyukkañ. Witychiñkuyjoom nokom

poypa' kukmi'tigañuj. Je'm niituñJoski'ini'

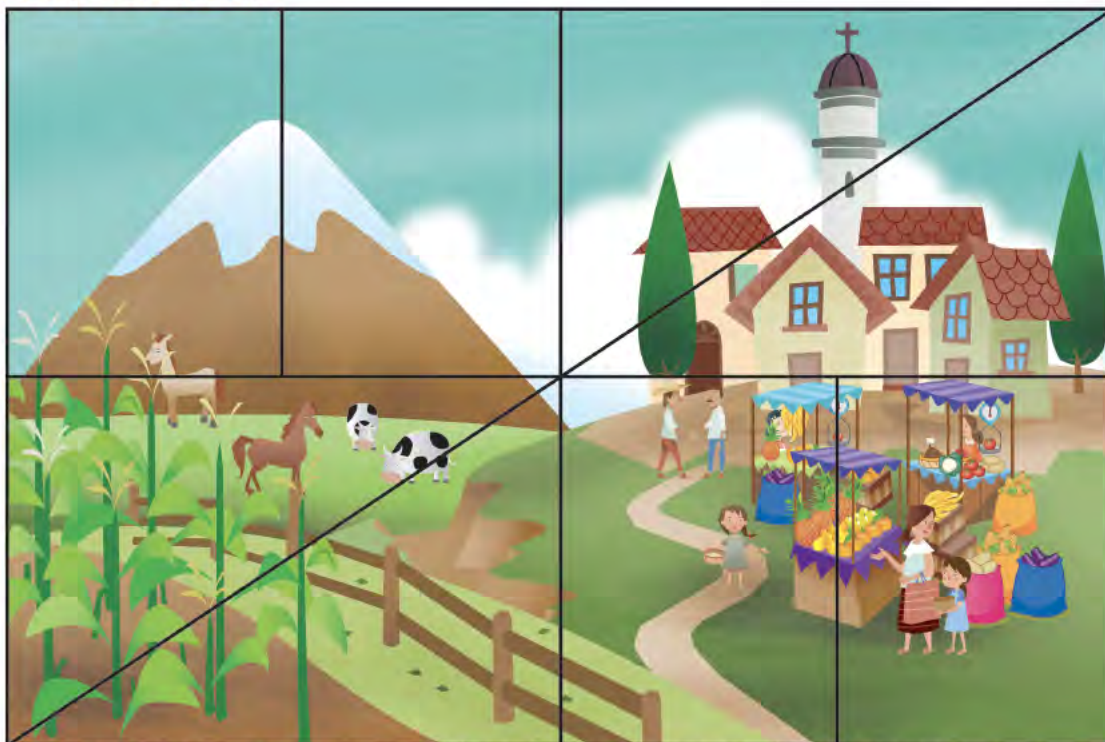
agui' idyidyik suutyi'. Pekam Attebet

ity poopsoj. Popsojnas agui'

jooyiyaj nuntapixiñtyam. Kapñim nikpa'

Kobakpo'a' miichkuy.

ROMPECABEZAS

Je'm totniiyi' ańkejoypa'ap.

Kotsikjoom	Xix ta'ańijoom	Kamjoom
Nituńjoom	jimńijoom	Tigajoom
Tuńjoom	Tsapmeeyijoom	Pajkuyjoom

Tyii tampa'tpa' tantigańjoom.

Je'm wi'kkuyniiyi' ańkejku

WAAYI'	AAÑWOOTYI'	A'AAÑANPAKXI'
AAÑMU'UCHI'	UUNU'	MO'OÑI'
AAÑKUSUPAN	JU'UTYI'	AAÑI'

Tyii ini'ity maykuyto'oday

WI'KKUY

Paasuñmooya' ju'utyi',
sikmapxi', ko'opi', yooya'
maayi' ju'utyi', sik
añmo'oñi' yi'p
akka'maytyaab
sikpijtyiichi' mo'am
maañsikmi' wattap
i'iñi'mayyajpa' miixikobak

Nuntapiixiñyaj
wiwi'kyajpa'.
Iku'tyajpa' tsiipju'utyi',
pu'uch noono', piyu'
ju'utyi', paampi',
kuumakobak, suutyi',
tajwiñ, ni'tuñtsas.

Yooya' ni'piñ se'etyi',
ije'm pu'uchnoono'
jampajtsayi'
Tsam kinyajpa' yi'p
wi'kkuyyaj.

Juutyi'k wattaap

TSHPJU'UTYI

**JUUTYPI'K
WATTAAP**

NASPASUŃ MOOYA'

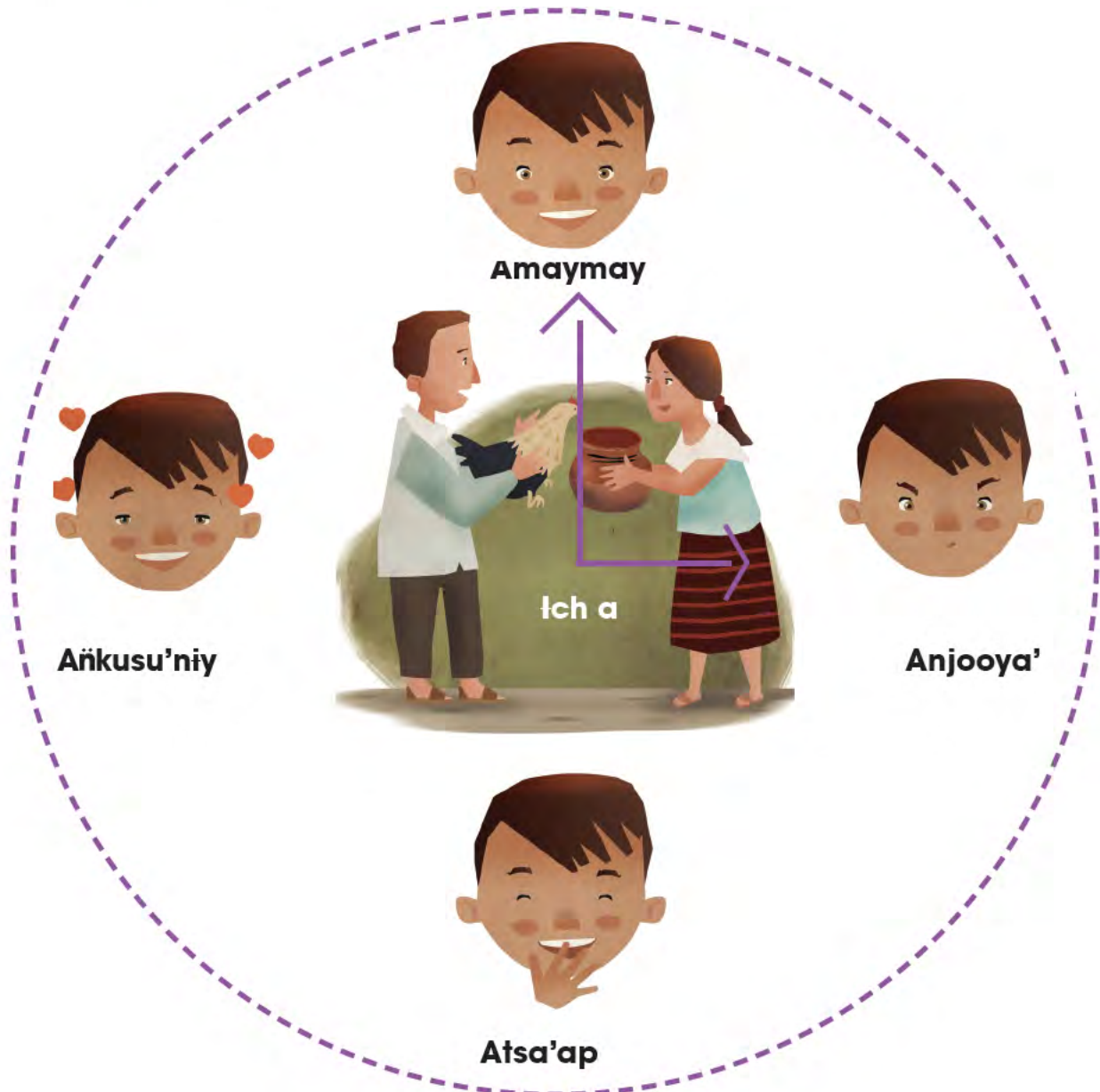
**JUUTYPI'K
WATTAAP**

Je'm mok mo'am ikiñiyaj

Je'm jiixi' kipsu'oyi'

Tyi'am tañkukakpikpa'

Tuum tu'unuk

Mosna' ki' mok

Wisten piyu'

Tuum ti'ñkuy tumiñ

Tukuten ka'npu'

Tuum mosnat i'ñkuy tumiñ

Maktasten tyaka'

Tuum maknat i'ñkuy tumiñ

Tyi'am tañkukakpikpa'

Tuum ipsnatoot tumiñ

Wisten nokkoy

Tuum xix

Tukuten ki'ak

Tuum kawaj

Mosna je'tskuy

Tuum aasa'

Mosna tuum puyxuuyi'

Je'm kukakpiiki' mo'am juyju'yo'oyi'

Wi'ap añkukakpigay
ka'npumi' tuum
chiñañse'tse'do'ykuy

Wi'ap ama'ychi' tuum
chiñan se'tsedo'ykuy

Je'm tumtywiñpak mosnatuum

Tukuna'
mosnamaknatottumiñ

Mosnatuum
wisnati'ñkuytumiñ

Maktsaten
maknati'ñkuytumiñ

Mosna'
tuumti'ñkuytumiñ

Tuum ipstoottumiñ

Wisna
mosnati'ñkuytumiñ

Tyii i'ixyajpa' animatyaj

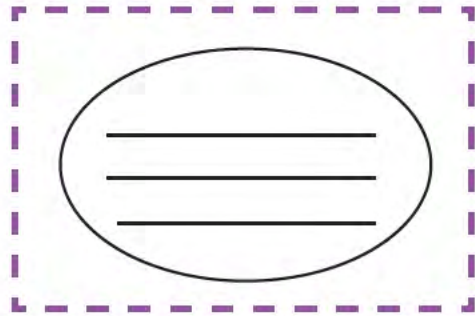

Jutsaa mi'iñas

Kuwiñnajiyo'oyi

Wi'idyata'ami'

Tyi iwatyjapa' je'm animatyaj.

**ampu'uch
piyu'aapa'
tsaam kutaak
tsu'uki'm**

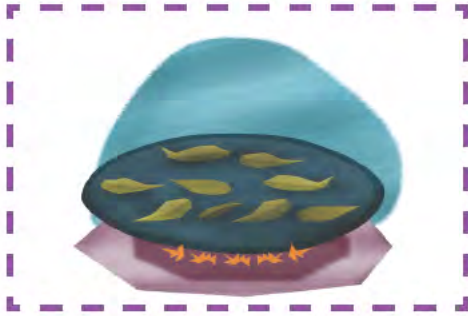
**je'm jaaypiyuyaj
wanyajpa'idyik
tsu'uki'im**

**je'm añchikiñ
chimpa' agui'
tsu'ts wok**

Juutypik nawatyajtaap je'm aychoyyaj iga' tsoywatkayajtaap.

Juutypí'k taiñwatpa' tuum tsoy

9. Satstaap ni'imi'

8. Sostaap xutyu' su'uñjoom

7. Ja'ptaap tsa'apa' yukmi'

6. Tsetstaap tepumi'

5. Akyumtaap su'uñjoom

4. Po'ttaap tsa'ap yukmi'

3. Wixkimtaap ki'imi'

2. Kutse'ayaytyaap iñas

1. Chijchijko'tstaap

Je'm iniwatpa'ap aychoy tuum ka'akuy

Yaaty'ay ikjikpa' pu'usaawa'

Paaki'ay iksujki'ypa' kobaktooya'

Patañay ikteeñpa' paaji'

Tsa'ay ikka'ypa' tsempagak

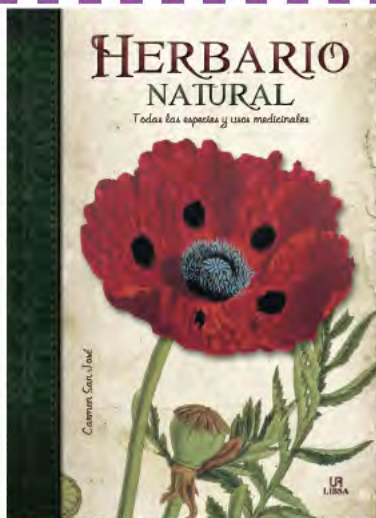
Aakuyñaaka' ikkunajpa' pakko'ochi'

Nanchiññaaka' iktiskspa' ko'owaaji'

Epasu't tyiich ik ika'aba' tyiñchaañ

Aykuuyu' ikxi'chpa' puyxiini'

Je'm ini'itypa'ap tumtum maykuyto'oday ijojmi'

TANNAXUKMIPIK WAAÑI' KUMUN

Ta'ich piixiñ añ aaji' añ weeji'
je'm iñ topkuy ityiñkuy matsne'im.
Ixityi' je'm nas ikukjoom
mijpik tujkuy tsam pi'mpa' iñ jiy.

I

Miñ tse'na'yiñ iman nas! jety iñ koobak
Siñyukmi' piixiñ je'm wiibik mooyaami'
Je'm siñ yukmi' dya' yajpa' iñ kumiñay
Je'm ta'oomi' iwaay ki'imi' ijayka'm.

Me'ena'kotkumtaap tuum dyapik
yi'mpik Nepnikumpa' piimiimi'
iññasyukmi'.

Wiñ kujisi' iman nas! ki' siñ yukmi'. Tuum
immanik mikupujpa'ap michi'.

KUMUN

II

¡Añ aaji', añ aaji'! ona' jeeji' ikutitspa'ap
ityu'udi'ypa' tannas kupujtaakuy,
¡Añ aaji', añ aaji'! tannas ipuktuuku'
nipiñyukmi' nawii mujta'iñ.

¡Añ aaji', añ aaji'! jimñoom i noñ joom
widyay tujkuy tsaam piimi' añjiy'yiñ.
Je'm añ jiiyi' ikutsooni' wiñ añji'yiñ Je'm
jiiyiimi' ¡añ tu'umaaji'! ¡wijñe'!

KUMUN

III

Wiñtyi' nas immaniktam sintujkuy
Kunepkeetyiki'im iwotyajiñ i'iski'. Iññas
añjuj ni'piñmi' yinta'iñ.
Ni'piñyukmi' ikkamiñ ipuy.

Je'm immaastik, widyatyik, yukmitik.
Kujega'yiñ piimiimi'k añjiiti'.

Ikutsiyañ nimp'a'ami' ittyajiñ:
Yimun'idyik ja'yañ piixiñ iñas.

KUMUN

IV

¡Nas man nas! immaniktam nimyajiñ.
Jejketyajpa' ipiimi' michyukmi'.
I je'm suskuy jo'oyaami' añ jii'yiñ. Iñ
wejaypa' aña'iñ piimiimi'.

¡Pa' mimich je'm wiñ nañ tsañ mooya'!
¡Tuum jixki'imi' iwii watyajwi'tp!
¡Tuum iñxaaja' pa' mich iga' iñkooñwi'y!
¡Tuum wiñ kuumi' iwii watyajwi'tp!

KUMUN

Ta'ich piixiñ añ aaji' añ weeji'
je'm iñ topkuy ityiñkuy matsne'im.
Ixityi'iñ je'm nas ikukjoom
mijpik tujkuy tsam pi'mpa' iñjiy.

BIBLIOGRAFÍA

- Cassany, D. (s.f.).** *Prácticas letradas contemporáneas: Claves para su desarrollo.* España: Gobierno de España, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Consultado el 8 de agosto de 2018 en: https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/21294/Cassany_LEERES.pdf
- Castedo, M., y Zuazo, N. (2010).** *Culturas escritas y escuela: viejas y nuevas diversidades.* Argentina: Congreso Iberoamericano de Educación-Metas Educativas 2021-OEI.
- Chartier, R. (1993).** *Libros, lecturas y lectores en la Edad Moderna.* España: Alianza.
- Cuter M. Elena, Lobello S. y Torres M. (2001).** *Prácticas del lenguaje. Leer y escribir en el primer ciclo. Yo leo, tú lees, él lee.* Argentina: Gobierno de la Ciudad Autónoma de Buenos Aires. Secretaría de Educación. Consultado el 8 de agosto de 2018 en: http://www.buenosaires.gov.ar/areas/educacion/curricula/pdf/primaria/practicas_yo_leo_tu_lees.pdf
- Díaz, F. (2006).** *Enseñanza situada, vínculo entre la escuela y la vida.* México: McGraw-Hill.
- _____ **(2003).** Cognición situada y estrategias para el aprendizaje significativo. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*, vol. 5, núm. 2, pp. 105-117.
- Dirección General de Educación Indígena (2018).** *Programa de lengua nuntajjiyi'.* México: SEP.
- Elson, B. (1960).** *Gramática del popoluca de la sierra.* México: Universidad Veracruzana.
- Elson, B. y Gutiérrez, D. (1999).** *Diccionario popoluca de la sierra, Veracruz.* México: Instituto Lingüístico de Verano, A.C.

- Ferreiro, E. (2001).** *Pasado y presente de los verbos leer y escribir.* Colombia: FCE.
- _____ **(2002).** *Relaciones de (in)dependencia entre oralidad y escritura.* España: Gedisa.
- _____ **(2003).** *Los niños piensan sobre la escritura (CD-ROM).* México: Siglo XXI.
- Galaburri, M. (2005).** *La enseñanza del lenguaje escrito. Un proceso de construcción.* Argentina: Centro de Publicaciones Educativas y Material Didáctico.
- García, M. (2013).** *Nundajiyi´. Lengua popoluca Veracruz: cuarto grado.* México: SEP.
- _____ **(2017).** *Nundajiyi´. Lengua popoluca Veracruz: tercer grado.* México: SEP.
- Gutiérrez, S. (1997).** Sustantivos simple y compuestos en el popoluca de Amamaloya, Veracruz. *Cuadernos del Sur Ciencias Sociales*, núm. 11, pp. 51-66. Consultado el 8 de agosto de 2018 en: <http://cuadernosdelsur.com/revistas/11-agosto-1997/>
- _____ **(2015).** *Vocabulario popoluca de la sierra-español-popoluca de la sierra.* México: INALI-Academia Veracruzana de las Lenguas Indígenas. Consultado el 8 de agosto de 2018 en: https://site.inali.gob.mx/publicaciones/vocabulario_popoluca.pdf
- Hernández, B. (2000).** *Nundajiyi´. Lengua popoluca Veracruz: segundo grado.* México: SEP.
- _____ **(2003).** *Nundajiyi´. Lengua popoluca Veracruz: primer grado.* México: SEP.
- Kalman, J. (2008).** Discusiones conceptuales en el campo de la cultura escrita. *Revista Iberoamericana de educación*, núm. 46, pp. 107-134.
- Lerner, D. (2001).** *Leer y escribir en la escuela: lo real, lo posible y lo necesario.* México: FCE.

Pellicer, A. y Vernón, S. (2003). *Aprender y enseñar la lengua escrita en el aula.* México: Aula Nueva-SM.

Ravela P., Picaroni B. y Loureiro G. (2017). *¿Cómo mejorar la evaluación en el aula?* Uruguay: Magro Editores.

Rogoff, B., et al. (2003). Firsthand learning through intent participation. *Annual Review of Psychology*, vol. 54, pp. 175-203.

_____ **(2010).** “El aprendizaje por medio de la participación intensa en comunidades”. En: Lourdes. de León (coord.), *Socialización, lenguajes y culturas infantiles* (pp. 95-136). México: CIESAS.

Secretaría de Educación Pública (2017). *Aprendizajes clave para la educación integral. Plan y programas de estudio para la educación básica.* México: SEP. Consultado el 8 de agosto de 2018 en: http://www.aprendizajesclave.sep.gob.mx/descargables/APRENDIZAJES_CLAVE_PARA_LA_EDUCACION_INTEGRAL.pdf

NUNTAJHIYI'
KUYUUKI'İWIÑ İMAYKUYTO'ODAY
WİSNAPI'K AAMTYİY KUYUUKI'

Se imprimió por encargo de la Dirección General de Educación Indígena a través de la Comisión Nacional de los Libros de Texto Gratuitos.

SEP
SECRETARÍA DE
EDUCACIÓN PÚBLICA

2